

**ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

**Барномаи таълими фанни
ФАРҲАНГШИНОСӢ
барои донишҷӯёни муассисаҳои
таҳсилоти олии касбӣ**

Душанбе – 2018

Барномаи таълими фанни
ФАРҲАНГШИНОСӢ барои донишчӯёни
муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ – Душанбе,
2018. 64 саҳ

Мураттибон:

*Латилов Д.Л., Амиров Р.А.,
Арбобов А., Мирахмедов Ф.,
Ҷмедов М.*

Мухаррирони масъул:

Саид Н.С., Зиёев Х.М.

Муқарриз:

Карамхудоев Ш.

МУҚАДДИМА

Таърихи ҳар халқу миллат ин таърихи фарҳанги вай аст, ки дар он саъю кӯшиши ин халқу мамлакат инъикос ёфтааст.

Э. Раҳмон

Замони муосир нисбат ба ҳар даври замон дида таваҷҷӯҳи халқҳои оламро ба фарҳанги суннати хеш зиёд намудааст. Зеро имрӯз омӯзишу таҳқиқ ва бузургдошти осори гузаштагон, рӯ овардан ба фарҳанги бою ғании халқҳои олам яке аз падидаҳои беҳтарин маҳсуб мешавад. Имрӯз илми фарҳангшиносӣ (маданиятшиносӣ) монанди дигар илмҳо пеш рафта, ба тадриҷ домани он густурдатар шудааст. «Илм дар бораи маданият» (Наука о культуре). Дар соли 1984 Лесли Уайт таҳти ин унвон китобро нашр намуд ва асоси илми нав-фарҳангшиносӣ (маданиятшиносӣ)-ро гузошт. Фарҳанг ва масоили марбут ба он аз замони хеле қадими таърих мавриди назари олимони ҷаҳон, бахусус уламои форсу-тоҷик қарор дорад, зеро дар олами маънаӣ ченаки асоси муқаддасоти фарҳангӣ ва арзишҳои волои инсонӣ буди ҳафт. Танҳо сарватҳои фарҳангӣ метавонанд аз ганҷинаи халқҳо берун оянд, бемонеа дар тамоми олам густариш ёбанд ва мояи ифтихори соҳибфарҳангон гарданд.

Аз ин рӯ, ҷомеаи муосири мо ба омӯзиши фарҳанг ва таърихи фарҳанги миллатҳо ниёз дорад. Зеро ҷунони Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар мулоқот бо зиёиёни мамлакат қайд намудаанд:

«Фарҳанг сатҳи сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоиву зеҳнии ҷомеаро дар давраҳои гуногуни таърих инъикос карда, саҳми ҳар халқу миллатро дар рушди тамаддуни башарӣ муайян менамояд».

«Воқеан, дар арзишҳои моддиву маънавии эҷодшуда дараҷаи тафаккури сиёсӣву иҷтимоӣ, дастовардҳои иқтисодӣ, илмиву фалсафӣ ва завқи зебоиписандии миллат инъикос мегардад».

«Фарҳанг пайвандгари наслҳо буда, ҳофизаи таърихии миллатро устувор медорад, фарзандони ӯро ба сӯи арзишҳои солим ибратбахши ҷомеаи башарӣ ҳидоят менамояд».

Хушбахтона, имрӯз фанни фарҳангшиносӣ новобаста аз соҳаи мутахассисин дар тамоми ихтисосҳои макотиби олии кишварамон таълим дода мешавад.

Барномаи мазкур дар се қисмати асосӣ мураттаб гаштааст, ки таркибан системаи мураккаби баҳампайвастаи фарҳанги аҷдодӣ ва тамаддуни умумибашариро дар бар гирифта, аз чунин бахшҳо иборат аст:

1. Назарияи фарҳанг, ки фарогири масоили назариявии фарҳанг аст.

2. Таърих ва тамаддуни башарӣ, ки донишҷӯёнро ба давраҳои арзишноктарини таърихии ташаккули фарҳанги ватаниву хоричӣ огоҳ месозад.

3. Фарҳанги давраи муосир, ки дараҷаи пешрафт ва инкишофи тамоилҳои гуногуни фарҳанги муосирро дар бар мегирад.

Бояд иқрор шуд, ки фанни мазкур хеле васеъ, серпахлӯ ва мураккаб аст. Аввалан, ин фан донишҷӯёнро бо эҷоди фарҳангии аксар мардуми олам рӯ ба рӯ мекунад. Сониян, азбаски фарҳанг тамоми паҳлӯҳои ғаъолияти инсонро фаро мегирад, фанни мазкур низ бо ҳамин андоза бо олами офаридаҳои бевоситаи инсон дар ҳама давраи замони сару кор дорад. Ба доираи омӯзиши он аввалин офаридаи фарҳанги моддии инсон (ки аз санг аст), то комёбиҳои беназири илму техникаи замони ҳозира, аз эътиқоду тасаввурот, ки дар заминаи шуури ибтидоӣ асос ёфтаанд, то тақомули тафаккури маърифати инсонӣ дохил мешавад.

Илми фарҳангшиносӣ дар доираи илмҳои гуманитарӣ яке аз илмҳои ҷавон (ва фанни таълимӣ) буда, имрӯз дар раванди ташаккул аст. Омӯзиши он ба донишҷӯён имкон медиҳад, ки аз комёбиҳои бузурги фарҳангу тамаддуни аҳли башар ва тамоилҳои инкишофи фарҳанг дар ҷомеаи муосир ошно шаванд ва паҳлӯҳои ҷолибу дилпазири адабиёт, санъат, шеваи ҳунармандии халқҳои ҷаҳон баҳраманд гарданд. Ба неъматҳои моддӣ ва маънавии аҷдоди хеш назар карда, суннатҳои аз байн рафтаи халқи хешро дар шароити ҷаҳонишавӣ эҳё намояд ва дар пешрафти фарҳангу тамаддуни ҷомеаи ҷаҳонӣ ҳисса гузорад.

Тавассути илми фарҳангшиносӣ донишҷӯ метавонад дар бораи олами андешаҳои қадим ва ҳадид ба дарёфти ҳақиқати фарҳангӣ ноил гардад. Инчунин бо донишу маърифатнокӣ ва ҷаҳонбинии маънавӣ дар ҳалли мушкилоти иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва фарҳангӣ ноил мегардад.

Мақсади илми фарҳангшиносӣ аз инҳо иборат аст:

-баланд бардоштан ва такмил додани сатҳи маърифати фарҳангии донишҷӯён;

-инкишоф додани донишҳои назарии донишҷӯён доир ба таърих ва назарияи фарҳанги миллӣ ва умумибашарӣ;

-омӯзонидани таърих ва рушди фарҳанги миллӣ ва умумибашарӣ аз аҳди қадим то замони муосир;

-аз худ намудани амалияи намунаҳои нодиртарини дастовардҳои фарҳанги инсоният;

-инкишоф додани дараҷаи маърифати фарҳангии донишҷӯ ҷангоми мутолиаи машғулиятҳои лексионӣ ва корҳои мустақилона;

-ба донишҷӯ нишон додани роҳҳои пешбурди фарҳанги фардӣ ва иҷтимоӣ;

- ташаккули ҷаҳонбинии маънавӣ ва равиши инсондӯстонаи донишҷӯён;

- тарбияи фарҳанги ахлоқии донишҷӯён;

-ташаккули қабул ва баҳо дода тавонистан ба хусусиятҳои инкишофи фарҳанг ва шароитҳои иҷтимоӣ-иқтисодии ҷомеа;

- омӯзиши асосҳои донишҳои фарҳангшиносӣ ва масъалаҳои асосии таърих ва назарияи фарҳанг;

- ташаккули ҷаҳонбинӣ оид ба қонуниятҳои инкишофи фарҳанг;

- баҳо додан ба арзишҳои асили маънавӣ;

- дар амал татбиқ намуда тавонистани сиёсати давлатии фарҳангии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Барномаи мазкур ҳамчун дастур барои омӯзиши фанни фарҳангшиносӣ аз ҷониби донишҷӯёни гайриихтисосӣ, ки дар шароити низомии кредитии таҳсилот таълим мегиранд, пешбинӣ шудааст. Дар барномаи таълимӣ оид ба гузаронидани машғулиятҳои аудитории лексионӣ-назариявӣ, машғулиятҳои аудитории амалӣ ва корҳои мустақилонаи донишҷӯён низ тавсияҳо дода шудаанд.

Барнома қисмҳои асосии фанни фарҳангшиносӣ – таърихи фарҳанг, назарияи фарҳанг, фарҳангшиносӣ, фарҳангшиносии амалро бо тариқи мухтасар дар бар гирифтаст ва барои донишҷӯёни ҳамаи таҳассусҳо ба ғайр аз ихтисоси фарҳангшиносӣ тавсия карда мешавад.

Вазни асосии таълим ба машғулиятҳои лексионӣ (72 соат), яъне ба фаъолияти омӯзгор бахшида шуда, дар қисмати машғулиятҳои семинарӣ (амалӣ) ва корҳои мустақилонаи донишҷӯён (КМД) ҳуди донишҷӯён илмомӯзӣ менамоянд. Вобаста ба ҳар як мавзӯи адабиёти лозимӣ барои омӯзиши донишҷӯён тавсия карда шудааст.

Оид ба ҳамаи мавзӯҳои лексионӣ, машғулияти семинарӣ-амалӣ, мавзӯҳо ва саволҳои он пешниҳод гардидааст. Устодон вобаста ба салоҳиди хеш дар доираи 24 соати нақшавии семинарӣ метавонанд онҳоро мустақилона интихоб намоянд. Яъне ҳар як устод дар интихоби мавзӯҳои пешниҳодгардида озодии академӣ дорад.

Барномаи мазкур аз ҷониби гурӯҳи мутахассисон – муаллифони китоби нави дарсӣ таҳия шуда, он хусусияти озмоишӣ дорад ва минбаъд вобаста ба тавсия ва дастури устодон такмил дода мешавад.

Накшаи тақвими – мавзӯии фанни фарҳангшиносӣ

Микдори умумии кредитҳо – 3 кредит (72 соат)

Машғулиятҳои лексионӣ -назариявӣ – 1 кредит (24 соат)

Машғулиятҳои семинарӣ - амалӣ -1 кредит (24 соат)

Корҳои мустакилонаи донишҷӯён -1 кредит (24 соат)

№ Т/р	НОМГҶҶИ МАВЗҶҶҶҶ	Соатҳо барои машғули- ягҳои лексионӣ-назариявӣ	Соатҳо барои машғули- ягҳои амалӣ	Соатҳо барои корҳои мустакилонаи донишҷӯён
1	Илми фарҳангшиносӣ ва назарияҳои асосии он	1		
	Пайдоиш ва ташаккули илми фарҳангшиносӣ		1	
	Вазифаҳои асосии фанни фарҳангшиносӣ ва робитаи он бо дигар илмҳо.			1
2	Мафҳум, моҳият ва сохтори фарҳанг	1		
	Тавсифи истилоҳи фарҳанг- маданият ва тамаддун		1	
	Навиштани эссе ба ақидаҳои гуногуни фарҳангшиносон доир ба фарҳанги маънавият ва сохтори он.			1
3	Навъҳои фарҳанг ва таснифи он	1		
	Ҷиҳатҳои миллӣ ва умумибашарии фарҳанг		1	
	Хусусиятҳои умумӣ ва фарқкунандаи намунаҳои фарҳанг			1
4	Назарияҳои муносири фарҳангшиносӣ	1		
	Концепсияҳои фарҳангшиносӣ дар осори илмӣ олимони тоҷик		1	
	Назарияҳои фарҳанг ва фарҳангшиносӣ аз нигоҳи Гердер, И.Г Кант, Г. Гегель, Данилевский, О.Шпенглер, А.Швейцер Тойнби, А.Ясперс, Э.Тайлор, З. Фрейд ва диг.			1

5	Функсияҳои (вазифаҳои) асосии фарҳанг	1		
	Функсияи иҷтимоӣ-қонуноӣ-чун омили рушди шахсият		1	
	Вазифаҳои муҳимтарини фарҳанги маънавӣ дар ҷомеаи соҳибистиклол.			1
6	Қонуният ва омилҳои асосии рушди фарҳанг	1		
	Қонуниятҳои фарҳанг ва шартҳои асосии татбиқи онҳо дар ҷомеа		1	
	Сийёсати давлатии Ҳукумати ҚТ ва нақши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар рушди фарҳанг.			1
7	Фарҳанг ва тамаддун	1		
	Намудҳои гуногуни тамаддуни бостонӣ ва муосир		1	
	Алоқамандӣ ва баҳамтаъсиррасонии табиат ва фарҳанг			1
8	Ҷаҳонишавии фарҳанги муосир	1		
	Ҷаҳонишавӣ ва ҳифзи фарҳанги миллӣ		1	
	Рушди фарҳанги мардумӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ.			1
9	Тавсифи унсурҳои фарҳанг	2		
	Нақши анъана дар ҳифзи робитаи ирсии фарҳанг		1	
	Мавқеи забон ва урфу одат дар рушди фарҳанг. Асари Э.Раҳмон.«Забони миллат хастии миллат» Китоби 1 (таҳияи эссе)			2
10	Фарҳанги Шарқу Ғарб: равобит ва тазодҳо	1		
	Муқолаҳои фарҳангӣ омили муҳими тавсеаи фарҳанг		1	
	Асари «Ғуруби Аврупо»-и О.Шпенглер ва масоили фарҳанг (таҳияи эссе)			1
11	Фарҳанги бостонии Шарқ	2		
	Хусусиятҳои умумӣ ва фарқкунандаи фарҳанги Шарқу Ғарб		2	
	Дастовардҳои фарҳанги Мисри қадим, Байнаннаҳрайн ва Ҳинду Чин (интихобан: таҳияи эссе)			2
12	Фарҳанги атиқаи Юнон ва Рим	1		
	Хусусиятҳои фарҳанги эллини		1	
	Юнон ва Рими қадим чун сарчашмаи рушди фарҳанги Аврупои пасин.			1

13	Фарҳанги Эрони бостон	2		
	Фарҳанги аҳди Сосониён		2	
	Ҷаҳони муосир ва омӯзиши арзишҳои фарҳангии Эрони бостон.			2
14	Нақши мардуми форсу тоҷик дар ташаккули фарҳангу тамаддуни исломӣ (Ренессанси мусулмонӣ - асрҳои VIII-XV)	1		
	Фарҳанги Сомониён (Эҳёи аҷам)		2	
	Нақши Имоми Аъзам ва дигар омилҳои Исломи дар рушди тамаддуни исломӣ.			1
15	Вазъи фарҳанги халқи форсу тоҷик дар асрҳои XVI-XX	2		
	Нақши ҷадидизм ва маорифпарварон дар рушди фарҳанг ва бедории халқи тоҷик		2	
	Баррасии масъалаҳои фарҳанги миллии тоҷикон дар асарҳои: Аҳмади Дониш «Наводир-ул-вақоъ» ва дигарон			2
16	Фарҳанги давраи эҳёи Аврупо.	2		
	Заминаҳои назариявии фарҳанги давраи Эҳёи Ғарб		2	
	Таъсири фарҳанги давраи Эҳё ва замони нави Аврупо ба фарҳанги муосир.			2
17	Фарҳанг дар даврони Иттиҳоди Шӯравӣ	1		
	Навоариҳои фарҳанги халқи тоҷик дар замони Шӯравӣ		1	
	Дастовардҳо ва камбудии фарҳанги замони Шӯравӣ.			1
18	Фарҳанги халқи тоҷик дар замони соҳибистиклолӣ	2		
	Истиклолият ва эҳёи рушди фарҳанги миллии		2	
	Фарҳанг ва масоили худшиносии миллат Эссе (аз рӯи асарҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллии – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон) ва дигар олимони.			2
	Ҷамъ: 3 кредит (72 соат)	1 кр. (24 соат)	1 кр. (24 соат)	1 кр. (24 соат)

БАРНОМАИ ТАЪЛИМИ ФАН

Мавзӯи 1. Предмет ва вазифаҳои фани фарҳангшиносӣ (2 соат)

А. Маиғулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Пайдоиши истилоҳи фарҳангшиносӣ. Се назари асосӣ дар бораи илми фарҳангшиносӣ. Марҳилаҳои ташаккули фарҳангшиносӣ. Зарурат ва аҳамияти омӯзиши фан. Пайвандӣ ва робитаи фан бо инсоншиносӣ, ҷомеашиносӣ, педагогика, таърих, ахлоқ, адабиёт, санъат, зебописандӣ ва илмҳои дигар. Вазифаҳои фарҳангшиносӣ: маърифатӣ, тарбиявӣ, иртиботӣ, арзёбӣ. Фаҳмиши омиёнаи фарҳанг ва маданият. Нақши муассири фан дар ташаккули ҷаҳонбинӣ, ахлоқ, дарки олами зебоӣ ва ошноӣ бо сарватҳои фарҳангии мардумони олам.

Муҳимтарин масъалаҳои фарҳангшиносӣ. Мавқеи илми фарҳангшиносӣ дар омӯзиши тамадуни ҷаҳонӣ.

Шаклҳои фарҳанг. Типҳои фарҳанг.

Шева, меъёр ва рӯкҳои фан. Нақши рамз (символ) ва нишонҳо дар фарҳанг, дарки мавқеъ ва мақоми маданияти миллии дар низоми маданияти умумиҷаҳонӣ.

Адабиёт

1. Бобаҳо В.А., Ливикова С.И. Культурология. М.,2000.- С. 13-14.
2. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ: Дастури таълимӣ.-Душанбе, 2007.-С.7-14.
3. Культурология. История мировой культуры.-М.: Культура и спорт,1998. - С.11-14.
4. Культурология курс лекции. - М.,2001. - С.12-21.
5. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2014. - С.5-34.
6. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2002. - С.5-22.
7. Точов Н., Хусейнов К., Точов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф. 2012.-С.7-9.
8. Хочамуродов О. Фарҳангшиносӣ. – Душанбе, 2011. - С.3-9, 10-13,19-24.

Б. Маиғулияти аудитории амалӣ
Семинар дар мавзӯи «Пайдоиш ва ташаккули илми фарҳангшиносӣ»

Саволҳо

1. Фарҳанг ва чома.
2. Мавқеи илми фарҳангшиносӣ дар омӯзиши тамаддуни ҷаҳон.
3. Фарҳангшиносӣ ҳамчун илм, вазифаҳо ва сохтори он.

Адабиёт:

1. Бобаҳо В.А., Ливикова С.И. Культурология. М.,2000.- С. 13-14.
2. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ: Дастури таълимӣ.-Душанбе, 2007.-С.7-14.
3. Культурология. История мировой культуры.-М.: Культура и спорт,1998. - С.11-14.
4. Культурология курс лекции. - М.,2001. - С.12-21.
5. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2014. - С.5-34.
4. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2002. - С.5-22.
5. Тоҷов Н., Ҳусейнов К., Тоҷов М. - Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф. 2012.-С.7-9.
6. Ҳоҷамуродов О. Фарҳангшиносӣ. -Душанбе, 2011. - С.3-9, 10-13, 19-24.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён
Вазифаҳои асосии фанни фарҳангшиносӣ ва робитаи он бо дигар илмҳо

Адабиёт

1. Бобаҳо В.А., Ливикова С.И. Культурология. – М.,2000.- С. 13-14.
2. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ: Дастури таълимӣ.-Душанбе, 2007.-С.7-14.
3. Культурология. История мировой культуры.-М.: Культура и спорт,1998. - С.11-14.
4. Культурология курс лекции. -М.,2001. - С.12-21.
5. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2014. - С.5-34.

6. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2002. - С.5-22.

7. Точов Н., Ҳусейнов К., Точов М. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Эр-граф. 2012.-С.7-9.

8. Хочамуродов О. Фарҳангшиносӣ. - Душанбе, 2011. - С.3-9, 10-13, 19-24.

Мавзӯи 2. Мафҳум, моҳият ва сохтори фарҳанг (1 соат)

А. Машигулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ

Моҳияти фарҳанг. Гуногунрангии таърифи он. Фарқи вожа ва мафҳум. Шарҳу таъбири вожаҳо. Маданият, мудун, мадина, фарҳанг, култура. Маданият падидаи иҷтимоӣ ва ҳамсафари инсон. Инсон – эҷодкор ва ҳомии маданият. Баҳои илми фарҳангшиносӣ ба инсон. Фаҳмиши фарҳанг дар аҳди пешин. Тасаввуроту боварҳои ирониёни қадим аз кишварҳои ормонӣ. Офариниши одаму олам. Биҳишт сояи хирад аз «ҷаҳони минуй». Асотири иронӣ дар бораи фарҳангу созандагӣ.

Андешаҳо пиромуни маданият дар асрҳои миёнаи Шарқ. Пайдоиши шаҳрҳои феодалӣ ва зарурати ғояҳои тоза. Тараннум ва таъбир аз тарзи нави зист. Фарҳанги динӣ ва даҳрӣ. Ибни Туфайл, Абунасири Форобӣ, Ибни Сино ва ғояҳои шаҳрҳои ормонӣ.

Даврони атиқа ва фаҳмиши ибтидоии фарҳанг. Вожаҳои ҳаммаъноӣ «култура». Нахусттаъбири култура. Фалсафа ҳамчун маданияти ақл.

Таъбири маданият дар асрҳои миёнаи Аврупо ва замони Эҳё. Таъсири дин дар ҷомеа. Таъбири дини маданият. Фомаи Аквинӣ. Эҳё ва инқилоби афкор дар дарки мақоми инсон ҳамчун дигаргунсозандаи муҳит ва ҷомеа. Арзишҳои динӣ ва гуманистӣ.

Фарҳанги моддӣ: таъсири мақсадноки инсон ба табиат. Хосияти ашғии моддиёт ва гуногуннавьии он. Бунёдгарони фарҳанги моддӣ. Соҳаҳои фарҳанги моддӣ: кишоварзӣ, сохтмон, саноат, нақлиёт, алоқа, техника ва технология. Инъикоси намунаҳои фарҳанги маънавӣ дар дарки моддиёт.

Фарҳанги маънавӣ. Гуногуннавьӣ ва аломатҳои хосаи он. Тоифаи хосаофарандагони маънавият. Илм, адабиёт, санъат,

дин, ахлоқ, фалсафа ва ғ. чун қисмҳои фарҳанги маънавий.
Умумият ва таносуби қисмҳои фарҳанги маънавий.

Адабиёт

1. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ (дастури таълимӣ).-Душанбе, 2007.С.22-27.
2. Иконникова С.Н. История культурологии: Идеи и судьбы. -Санкт-Петербург,1996.-264 с.
3. Культурология. -М.,1998.- С.14-16.
4. Левяш И.Я. Культурология: Курс лекции. -Минск,1999. - С.6-31.
- 5.Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2014. - С.14-34.
- 6.Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе, 2001.-
- 7.Тоҷов Н., Ҳусейнов К., Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Эр-граф, 2012. -С.19-21.
8. Хоҷамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе,2011.- С.19-22, 39-57.

Б. Маишулияти аудитории амалӣ

Семинар дар мавзӯи «Тавсифи истилоҳи фарҳанг-маданият ва тамаддун»

Саволҳо

1. Аз таърихи омӯзиши илмӣ мафҳуми фарҳанг.
2. Мафҳуми фарҳанг. Фарҳанг ҳамчун олами маънавии инсон.
3. Сохтори фарҳанг.
4. Мафҳуми тамаддун.

Адабиёт

- 1.Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ (дастури таълимӣ).-Душанбе, 2007.С.22-27.
2. Иконникова С.Н. История культурологии: Идеи и судьбы. -Санкт-Петербург,1996.-264 с.
3. Культурология. -М.,1998.- С.14-16.
4. Левяш И.Я. Культурология: Курс лекции. -Минск,1999. - С.6-31.
- 5.Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2014. - С.14-34.
6. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе, 2001.-

7.Точов Н., Хусейнов К., Точов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф, 2012. -С.19-21.

8. Хочамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе,2011.- С.19-22, 39-57.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Навиштани эссе ба ақидаҳои гуногуни фарҳангшиносон доир ба фарҳанги маънавӣ ва сохтори он.

Адабиёт

1.Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2014. - С.14-34.

2. Иконникова С.Н. История культурологии: Идеи и судьбы. -Санкт-Петербург,1996.-264 с.

3. Бобокулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ (дастури таълимӣ) .-Душанбе, 2007.С.22-27.

4.Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе, 2001.

5. Левяш. И.Я. Культурология: Курс лекции. -Минск,1999. - С.6-31.

6. Хочамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе,2011.- С.19-22, 39-57.

7. Точов Н., Хусейнов К., Точов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф, 2012. -С.19-21.

8. Культурология. -М.,1998.- С.14-16.

Мавзӯи 3. Навъҳои (типҳои) фарҳанг ва таснифи он (1 соат)

А. Машгулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Навъҳои фарҳанг: этникӣ, миллӣ, минтақавӣ ва умумичаҳонӣ. Фарҳанги сиёсӣ, табаддулотҳои сиёсии ҷомеа ва тағйирот дар фарҳанг. Моҳияти инкилоби фарҳангӣ, фарҳанги демократӣ, фарҳанги меҳнат, фарҳанги ҷаҳонӣ. фарҳанги яҳудӣ, масеҳӣ, исломӣ ва хусусиятҳои онҳо. Мафҳуми фарҳанги мардумӣ (авомона) ва оммавӣ. Шарҳи масъалаи «фар»-фурӯғи шукӯҳи салтанати шоҳӣ дар ҷомеаи Эрони бостон ва мафҳуми «Кулът монархов» (фарҳанги ашрофона) дар аҳди Искандари Мақдунӣ. Назари Н.Данилевский., О.Шпенглер., П.Сорокин., Ч.Вико., А.Тойнби перомони навъҳои фарҳанг. Махсусияти

фарҳанги халқӣ ва милли. Меъёр ва аломатҳои фарҳанги минтақавӣ ва умумичаҳонӣ.

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Низоми соҳаи маориф асоси рушди ҷомеа аст. Суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқоташ бо кормандони соҳаи маориф.- Душанбе, 2006.-80 с.

2. Эмомалӣ Раҳмон. Зиёиён равшангарони роҳи фардои миллатанд. Суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқот бо зиёиёни мамлакат дар Театри академӣ-драмавӣ ба номи А.Лоҳутӣ, ш.Душанбе, 20 март соли 2004.-Душанбе, 2004.-36 с.

3. Эмомалӣ Раҳмон. Фарҳанг ҳастии миллат аст: Суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқот бо зиёиёни мамлакат.- Душанбе: Матбуот, 2001.- 63 с.

4. Асрориён Ҷ. Мавод доир ба назарияи фарҳанг. Душанбе , 1994.

5. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ: Дастури таълимӣ.-Душанбе, 2007.-С.14-30.

6. Гуревич П.С. Культурология.- М.,2003.-С.200-210.

7. Культурология. - М.,1998.-С.16-17.

8. Культурология: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений/Под ред. Г.В.Драч.- Ростов-на-Дону,2007.- С.6-30.

9. Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ. - Душанбе, 2015.- С.18-19.

10. Муқимов Р. Маданиятшиносӣ. - Душанбе, 1998.

11. Назри Яздон, Далер Баҳромӣ. Маданиятшиносӣ.- Душанбе, 2006.-

12. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2002. - С.40-41.

13. Точов Н., Ҳусейнов К., Точов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф, 2012.- С.11-15.

Б. Маиғулияти аудитории амалӣ
Семинар дар мавзӯи «Ҷиҳатҳои миллӣ ва умумибашари фарҳанг».

Саволҳо

1. Таълимоти ягонагии ҷанбаҳои миллӣ ва умумибашарӣ.
2. Мафҳум дар бораи арзишҳои фарҳангӣ.
3. Арзишҳои умумибашарӣ чун маҷмӯи арзишҳои халқияту миллатҳои соҳибтамаддун.

Адабиёт

1. Гуревич П.С. Культурология.- М.,2003.-С.200-210.
2. Культурология.-М.,1998.-С.16-17.
3. Культурология: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений/Под ред. Г.В.Драч.- Ростов-на-Дону,2007.- С.6-30.
4. Латипов Д.Н. Фарҳанги эҷодиёти
5. Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ. - Душанбе, 2015.- С.18-19.
- 5Муқимов Р. Маданиятшиносӣ. - Душанбе, 1998.-
6. Назри Яздон, Далер Баҳромӣ. Маданиятшиносӣ.- Душанбе, 2006.-
7. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2002. - С.40-41.
8. Точов Н., Хусейнов К., Точов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф, 2012.- С.11-15.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён
Навиштани реферат дар мавзӯи «Хусусиятҳои умумӣ ва фарқкунандаи намудҳои фарҳанг».

Адабиёт

1. Гуревич П.С. Культурология.- М.,2003.-С.200-210.
2. Культурология.-М.,1998.-С.16-17.
3. Культурология: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений/Под ред. Г.В.Драч.- Ростов-на-Дону,2007.- С.6-30.
4. Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ. - Душанбе, 2015.- С.18-19.

5. Муқимов Р. Маданиятшиносӣ. - Душанбе, 1998.-
6. Назри Яздон, Далер Баҳромӣ. Маданиятшиносӣ.- Душанбе, 2006.-
7. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2002. - С.40-41.
8. Тоҷов Н., Ҳусейнов К., Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф, 2012.- С.11-15.

Мавзӯи 4. Назарияҳои муосири фарҳангшиносӣ (1 соат)

А. Машиғулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Назарияи фарҳанг аз назари олимон: Лесли Уайт ва тадқиқоти ӯ «Илм дар бораи фарҳанг» асарҳои: Освальд Шпенглер «Заволи Аврупо», Арнольд Тойнби «Дарки таърих», Карл Ясперс «Моҳият ва таъйиноти таърих», Эдвард Тейлор «Фарҳанги аввалия» ва дигарон.

Меъёр ва вижагиҳои фаҳмиши фарҳанг дар ҷомеа. Шарҳи тафсири фалсафӣ, антропология, сотсиологияи фарҳанг. Гуногунрангии тавсиф ва таърифи маданият ва тамаддун (култура ва сивилизатсия). Асноди Кребер ва Клакхон.

Назарияҳои Данилевский, Шпенглер, Сорокин, Бердяев, Юнг, Межуев, Маркарян ва дигарон. Моҳияти мафҳуми

«ғаҳвораи маданият», «Марказҳои маданияти ҷаҳонӣ», «марказҳои тамаддун» ва ғайра. Таълимотҳои миллатгаройӣ ва наҷодгаро. Моҳияти назарияҳои осиегароён ва аврупогароён. Ҷаҳони муосир ва рушди фарҳангҳои миллии ва минтақавӣ. Набархӯрд ва ҳамоҳангии фарҳанг дар ҷаҳони муосир. Васоити асосии ҳамоҳангии фарҳангҳо дар ҷаҳони муосир. Фарҳанги техникӣ дар ҷаҳони муосир ва ҳамоҳангиву омезиши фарҳангҳо.

Маданият ва табиат. Муносибат дар байни табиат ва маданият, табиат дар маданияти атиқа, табиат дар маданияти асрҳои миёна, табиат дар маданияти давраи Эҳёи Аҷам, табиат дар маданияти давраи нав, табиат дар маданияти муосир. Дахшати экологӣ ва масоили демографӣ дар ҷаҳони муосир.

Ҷомеа, маданият ва шахс. Ҷамоҳангии ҷамъият ва маданият. Назарияи танқид ба маданият. Вазифаҳои ҳаётан муҳими маданият. Характеристикаи умумии инсонии бомаданият. Ташаккули тамаддуни башарӣ ва инкишофи он. Масъалаи худшиносӣ ва худшиносии миллии.

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикистон дар роҳи демократия ва ҷомеаи мутамаддин. – Душанбе: Ирфон, 1996. –312 с. (матн бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ англисӣ).
2. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикистон: Ҷаҳор соли истиқлолият ва худшиносӣ - Душанбе: Ирфон, 1998. –208 с.
3. Эмомалӣ Раҳмон. Фарҳанг ҳастии миллат аст: Суҳанронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқот бо зиёиёни мамлакат.- Душанбе: Матбуот, 2001.- 63 с.
4. Эмомалӣ Раҳмон –Истиқлолият неъматӣ бебаҳост- Душанбе: Шарқи озод, 2001-94 с.
5. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикистон даҳ соли истиқлолият, ваҳдати миллий ва бунёдкорӣ. Иборат аз се ҷилд.–Душанбе: Ирфон, 2001
6. Эмомалӣ Раҳмон. Зиёиён равшангарони роҳи фардои миллатанд. Суҳанронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқот бо зиёиёни мамлакат дар Театри академӣ-драмавӣ ба номи А.Лохутӣ, ш.Душанбе, 20 мартӣ соли 2004.-Душанбе, 2004.-36 с.
7. Эмомалӣ Раҳмон. Низоми соҳаи маориф асоси рушди ҷомеа аст. Суҳанронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқоташ бо кормандони соҳаи маориф.- Душанбе, 2006.-80 с.
8. Белогрудов О.А. Культурология. -М.,1997.-С.16-24.
9. Иконникова С.Н. История культурологии: Идеи и судьбы.-Санкт-Петербург,1996.-264 с.
- 10.Культурология: Учеб. пособ.-М., 2001.- С.6-20.
- 11.Культурология. -М., 1998. -С.19-21.
- 12.Культурология: Курс лекции. -М.,2001.-С.22-49.
- 13.Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ.- Душанбе:2015, 192 сах.
14. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2014.- С.14-34.
15. Хоҷамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе,2011.-С.10-13.

Б. Маиғулияти аудитории амалӣ

Семинар дар мавзӯи «Концепсияҳои фарҳангшиносӣ дар осори илмӣ олимони тоҷик»

Саволҳо

1. Концепсия, мавзӯ ва объекти омӯзиши фарҳангшиносӣ.
2. Се назари асосӣ дар бораи илми фарҳангшиносӣ.
3. Муҳимтарин масъалаҳои фарҳангшиносӣ.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Конспекти китоби Эдвард Тайлор «Первобытная культура (Фарҳанги ибтидоӣ)»

Адабиёт

1. Белогрудов О.А. Культурология. -М.,1997.-С.16-24.
2. Иконникова С.Н. История культурологии: Идеи и судьбы.-Санкт-Петербург,1996.-264 с.
3. Культурология: Учеб. пособ.-М., 2001.- С.6-20.
4. Культурология. - М., 1998. -С.19-21.
5. Культурология: Курс лекции. -М.,2001.-С.22-49.
6. Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ.- Душанбе, 2015. - 192 с.
7. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2014.- С.14-34.
8. Тайлор Э. Первобытная культура (Текст). - М.,1991.
9. Хочамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе,2011.-С.10-13.

Мавзӯи 5. Функсияҳои (вазифаҳои) асосии фарҳанг (1 соат)

А. Маиғулияти аудиторӣ лексионӣ-назариявӣ:

Фарҳанг ва раванди инкишофи ҷомеа. Функсияҳои (вазифаҳои) ҳаётан муҳими фарҳанг. Вазифаи тағйирдиҳандагии фарҳанг ва раванди тағйирпазирии ҷомеа ва шахсият. Вазифаи муҳофизаткунии фарҳанг ва мувофиқшавии инсон ба муҳит. Ҳифзи арзишҳои фарҳангӣ-нишонаии пешрафти инсоният. Функсияи коммуникативӣ (робитавӣ). Равобити фарҳангӣ воситаи асосии ташаккули фарҳанг. Нақши забон дар равобити байнифарҳангӣ. Намудҳои махсуси санъат (муסיқӣ, театр,

санъати тасвирӣ, кино ва ғ.) ва равобити фарҳангҳо. Технологияи муосир, интернет, шабакаҳои иҷтимоӣ ва раванди густариши равобити байнифарҳангӣ. Функсияи иттилоотӣ ва нақши он дар муаррифии фарҳангҳо. Маълумот ва ӯ ахбор асоси ташаккули ҷаҳонбинӣ. Функсияи регулятивӣ (ба танзимоварӣ). Маърифати қонуну қоидаҳо ва танзими фарҳанг дар ҷомеа. Танзими меъёрҳои ахлоқӣ. Қоидаҳои (нормаҳои) ҳуқуқӣ ва нақши он дар маърифати фарҳангии ҷомеа. Нигоҳдории мувозинати иҷтимоӣ. Функсияи иҷтимоикунонии фарҳанг.

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикистон дар роҳи демократия ва ҷомеаи мутамаддин. – Душанбе: Ирфон, 1996. –312 с. (матн бо забонҳои тоҷикӣ, рӯсӣ англисӣ).
2. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикистон: Ҷаҳор соли истиқлолият ва худшиносӣ - Душанбе: Ирфон, 1998. –208 с.
3. Эмомалӣ Раҳмон. Фарҳанг ҳастии миллат аст: Суҳанронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқот бо зиёӣони мамлакат.- Душанбе: Матбуот, 2001.- 63 с.
4. Эмомалӣ Раҳмон – Истиқлолият неъматӣ бебаҳост- Душанбе: Шарқи озод, 2001-94 с.
5. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикистон даҳ соли истиқлолият, ваҳдати миллӣ ва бунёдкорӣ. Иборат аз се ҷилд.–Душанбе: Ирфон, 2001
6. Эмомалӣ Раҳмон. Зиёӣён равшангарони роҳи фардои миллатанд. Суҳанронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқот бо зиёӣони мамлакат дар Театри академӣ-драмавӣ ба номи А.Лохутӣ, ш.Душанбе, 20 мартӣ соли 2004.-Душанбе, 2004.-36 с.
7. Эмомалӣ Раҳмон. Низомӣ соҳаи маориф асосӣ рушди ҷомеа аст. Суҳанронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқоташ бо қормандони соҳаи маориф.- Душанбе, 2006.-80 с.
8. Асрорӣён Ҷ., Сайвалиев Н. Мавод доир ба назарияи фарҳанг.-Душанбе, 1994.-С. 5-22.
9. Культурология. Историа миравой культуры. М.: Культура и спорт.1998. -С.18-19.
10. Мираҳмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ.- Душанбе:2015, 192 с.
11. Муқимов Р. Маданиятшиносӣ.-Душанбе, 1998.-

12. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон. 2014.- С.5-13.

13.Точов Н, Хусейнов К, Точов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф, 2012.-С.15-19.

14.Фарҳангшиносӣ: Матни лексияҳо.- Хучанд,2011.- С.3-5.

15. Хоҷамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе,2011.-С.10-13, 22-24.

Б. Маишулияти аудитории амалӣ

Семинар дар мавзӯи «Функсияи иҷтимоикунонӣ ва фарҳангофарӣ - чун омили рушди шахсият»

Саволҳо

1. Моҳият ва вазифаҳои (функсияи) иҷтимоикунонии фарҳанг.

2. Роҳҳои иҷтимоикунонии шахс дар ҷомеа.

3. Нақши фарҳангофарии дар рушди шахсият.

Адабиёт

1. Асрориён Ҷ., Сайвалиев Н. Мавод доир ба назарияи фарҳанг. -Душанбе, 1994.-С. 5-22.

2. Культурология. История мировой культуры. М.: Культура и спорт.1998. -С.18-19.

3. Муқимов Р. Маданиятшиносӣ.-Душанбе, 1998.

4. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон. 2014.- С.5-13.

5.Точов Н, Хусейнов К, Точов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф,2012.-С.15-19.

6. Фарҳангшиносӣ: Матни лексияҳо.- Хучанд, 2011. - С.3-5.

7. Хоҷамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе,2011.-С.10-13, 22-24.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Вазифаҳои муҳимтарини фарҳанги маънавӣ дар ҷомеаи соҳибистиклол.

Адабиёт

1. Асрориён Ҷ., Сайвалиев Н. Мавод доир ба назарияи фарҳанг.-Душанбе, 1994.-С. 5-22.

2. Муқимов Р. Маданиятшиносӣ.-Душанбе, 1998.-

3. Фарҳангшиносӣ: Матни лексияҳо.- Хучанд, 2011.- С.3-5.
4. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Ирфон. 2014.- С.5-13.
5. Хочамуродов О. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе, 2011.- С.10-13, 22-24.
6. Точов Н, Хусейнов К, Точов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф, 2012.- С.15-19.
7. Культурология. История мировой культуры. М.: Культура и спорт. 1998. - С.18-19.

Мавзӯи 6. Қонуният ва омилҳои асосии рушди фарҳанг (1 соат)

А. Машигулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Меъёр ва усулҳои муайянсозандаи дараҷаи пешрафти фарҳанг. Зарурати вучуд ва нотақрорӣ маданияти қавму миллатҳои гуногун. Шинохту эътирофи фарҳанги тамоми мардумони олам.

Қонунҳои инкишофи фарҳанг. Қонуниятҳои томияти таърихӣ фарҳанг. Томият ва ё мукаммалияти арзишҳои фарҳангӣ ва дастрасии ҳамаи одамон ба он новобаста аз миллат, наҷод, минтақа, дину мазҳаб ва ғ. Талаботи қонуни томияти таърихӣ рушди фарҳанг. Қонуниятҳои ирсияти таърихӣ дар рушди фарҳанг. Фарҳанг натиҷа ва маҳсули робитаи наслҳо. Эҳсос, идрок ва эҳтироми ҳофизаи таърихӣ. Падидаҳои космополитӣ ва манкуртӣ. Навоварӣ дар қонуни ирсияти таърихӣ рушди фарҳанг. Алоқамандии қонуниятҳои рушди фарҳанг.

Омилҳои асосии рушди фарҳанг. Омили сиёсӣ ва нақши он дар рушди фарҳанг. Нақши сарвари сиёсӣ дар тақомули фарҳангу маънавиёти ҷомеа. Сиёсати фарҳангии Асосгузори сулҳу ваҳдати, миллӣ, – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ва нақши он дар ташаккули маънавиёти ҷомеа. Иқтисодӣ-маҳаки асосии рушди фарҳанги моддиву маънавӣ. Иҷтимоӣ ва фарҳанг. Нақши омили илмӣ ва динӣ дар рушди маънавиёти аҳли ҷомеа. Таассуб ва хурофот-омили инқирози фарҳангҳои миллӣ. Пайомадҳои номатлуби хурофотпарастӣ ва бегонапарастӣ дар фарҳанг.

Адабиёт

1. Асрориён Қ., Сайвалиев Н. Мавод доир ба назарияи фарҳанг.-Душанбе, 1994.-С. 5-22.

2. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суҳанрониҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон.-Душанбе, -«Адиб», 2015,464 с.

3. Культурология. История мировой культуры. М.: Культура и спорт.1998. -С.18-19.

4. Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ.- Душанбе:2015, 192 саҳ.

5. Муқимов Р. Маданиятшиносӣ.-Душанбе, 1998.-

6. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон. 2014.- С.5-13.

7. Тоҷов Н, Хусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф,2012.-С.15-19.

8. Фарҳангшиносӣ: Матни лексияҳо.- Хучанд, 2011.- С.3-5.

9. Хоҷамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе,2011.-С.10-13, 22-24.

Б. Машгулияти аудитории амалӣ

Семинар дар мавзӯи «Қонуниятҳои фарҳанг ва шартҳои асосии татбиқи онҳо дар ҷомеа»

Саволҳо

1. Қонунмандии ҳоси инкишофи фарҳанг.

2. Шартҳои фаъолияти фарҳанг.

3. Омилҳои моддӣ ва маънавии фарҳанг.

Адабиёт

1. Асрориён Қ., Сайвалиев Н. Мавод доир ба назарияи фарҳанг.-Душанбе, 1994.-С. 5-22.

2. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суҳанрониҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон.-Душанбе, -«Адиб», 2015,464 с.

3. Культурология. История мировой культуры. М.: Культура и спорт.1998. -С.18-19.

4. Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ.- Душанбе:2015, 192 саҳ.

5. Муқимов Р. Маданиятшиносӣ.-Душанбе, 1998.-

6. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон. 2014.-С.5-13.
7. Тоҷов Н, Ҳусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Эр-граф,2012.-С.15-19.
8. Фарҳангшиносӣ: Матни лексияҳо.- Ҳуҷанд,2011.- С.3-5.
9. Ҳочамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе,2011.-С.10-13, 22-24.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Сиёсати давлатии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нақши Президент - Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон дар рушди фарҳанг
Омӯзиш ва конспекти китоби Эмомалӣ Раҳмон «Тоҷикон дар оинаи таърих»

1. Раҳмонов Э. Тоҷикон дар оинаи таърих.-Душанбе, 1999.
2. Раҳмонов Э. Нигоҳе ба таърих ва тамаддуни ориёӣ.-Душанбе, 2006.
3. Раҳмонов Э. Ваҳдати милли-мароми мост.-Душанбе, 1997.
4. Афзалов Х. Эъморгари фарҳанг. -Душанбе: Адиб, 2005.-64 с.
5. Ҳочамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе,2011.- С.57-59.

Мавзӯи 7. Фарҳанг ва тамаддун (1 соат)

А. Машгулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Ғуногунрангии тавсифу таърифи фарҳанг ва тамаддун (култура ва сивилизатсия). Пайдоиши мафҳумҳои тамаддун дар асарҳои олимони фаронсавӣ Л.Февра. Асноди А.Кребер ва Клакхон. Назарияҳои Данилевский, Хантингтон, Шпенглер, А.Тойнби, Ҷ.Вико, К.Ясперс, П.Сорокин, Н.Бердяев, К.Юнг, В.Межуев, Э. Маркарян, Л.Морган ва дигарон. Тафовути назарияҳои Шпенглер ва А. Тойнби доир ба мафҳуми тамаддун Таълимоти миллатгароёна ва наҷодпарастона оид ба тамаддун. Моҳияти назарияҳои шарқгароён ва ғарбгароён.

Фаҳмиши илмию иҷтимоии фарҳанг ва тамаддун. Тамаддун ва пешрафти илмию техникаӣ. Симои фарҳанги милли ва аломатҳои тамаддун. Тамойили моддигароии тамаддун. Меъёру ченакҳои мухталифи ахлоқӣ, суннатӣ, зебоиписандӣ ва ғ. Таносуби тамаддун ва фарҳанг. Таснифбандии навҳои тамаддун.

Намудҳои гуногуни тамаддунҳои бостонӣ ва муосир: аграрӣ-анъанавӣ, индустриӣ, постиндустриӣ, исломию насронӣ ва ғ. Тамаддун, табиат ва ҷангҳо. Дахшати экологӣ ва масоили демографӣ. «Суқути Аврупо» -и О.Шпенглер.

Ҳамбастагӣ ва қонуни умумии тақомули фарҳанги ҷаҳонӣ. Масоили даврабандӣ ва дарёфти рӯйдодҳои муҳим дар пешрафти ҷомеаи инсонӣ. Назарияи марксистӣ доир ба форматсияҳои иқтисодӣ ва даврони ба онҳо мутобиқи фарҳангӣ: ибтидоӣ, ғуломдорӣ, феодалӣ ва ғайра. Роҳи тай намудани инсоният аз ваҳшоният ба тамаддун. Аз бутпарастиву хайвонпарастиву одампарастӣ ба яктопарастӣ рӯй овардан.

Назарияҳои О.Шпенглер, А.Тойнби, Ч.Вико, К.Ясперс дар бобати давраҳои рушду қамоли фарҳанги ҷаҳонӣ ва қисматбандии он. Масъалаи ҳамоҳангии тамаддунҳо, гуфтугӯи тамаддунҳо. Барҳӯрди тамаддунҳо ва таъсирпазирии онҳо.

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.

2. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ. Душанбе: Ирфон. 2007.-С.43-49.

3. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон.-Душанбе, «Адиб», 2015,464 саҳ.

4. Гуревич П.С. Культурология.- М,2003.-боби XIII. -С.122-131.

5. Левяш И.Я. Культурология: Курс лекции.-Минск,1999.- С.17-25.

6. Мираҳмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ.- Душанбе:2015, 192 саҳ.

7. Муъминҷонов Х., Тӯрон-ғаҳвораи тамаддуни ориёӣ. – Душанбе, 2004.-

8. Раҳмонов Э.Ш. Арзишҳои ориёӣ дар тамаддуни башарӣ// Ҷумҳурият, 2006. 6 сентябр.

9. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2012.- С.51-53.

10.Тоҷов Н, Хусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф,2012.-С.9-14.

Б. Маиғулияти аудиторию амалӣ
Семинар дар мавзӯи «Намудҳои гуногуни тамаддуни бостонӣ ва муосир»

Саволҳо

1. Тамаддуни давраи антиқа.
2. Тамаддуни давраи асрҳои миёна.
3. Тамаддуни давраи муосир.

Адабиёт

1. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ. Душанбе: Ирфон, 2007.-С.43-49.
2. Гуревич П.С. Культурология.- М,2003.-боби XIII. -С.122-131.
3. Левяш И.Я. Культурология: Курс лекции.-Минск,1999.-С.17-25.
4. Мӯъминҷонов Ҳ., Тӯрон-ғахвораи тамаддуни ориёӣ. - Душанбе,2004.-
5. Раҳмонов Э.Ш. Арзишҳои ориёӣ дар тамаддуни башарӣ// Чумхурият, 2006. 6 сентябр.
6. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2012.-С.51-53.
7. Тоҷов Н, Ҳусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ. - Душанбе: Эр-граф, 2012.-С.9-14.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён
Алоқамандӣ ва баҳамтаъсиррасонии табиат ва фарҳанг.
Омӯзиш ва конспекти мақолаи Э.Ш. Раҳмонов «Арзишҳои ориёӣ дар тамаддуни башарӣ»

Адабиёт

1. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ. Душанбе: Ирфон, 2007.-С.43-49.
2. Гуревич П.С. Культурология.- М,2003.-боби XIII. -С.122-131.
3. Левяш И.Я. Культурология: Курс лекции.-Минск,1999.-С.17-25.
4. Мӯъминҷонов Ҳ., Тӯрон-ғахвораи тамаддуни ориёӣ. - Душанбе,2004.-

5. Раҳмонов Э.Ш. Арзишҳои ориёӣ дар тамаддуни башарӣ// Чумхурият, 2006. 6 сентябр.

6. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2012.-С.51-53.

7. Тоҷов Н, Хусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ. - Душанбе: Эр-граф, 2012.-С.9-14.

Мавзӯи 8. Ҷаҳонишавӣ фарҳанги муосир (1 соат)

А. Машиғулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Масоили ҷаҳонишавӣ ва оқибатҳои иҷтимоии он ба фарҳанги миллий. Ҷаҳонишавӣ ва муқовимати фарҳангҳои маҳаллӣ, миллий ва минтақавӣ. Ҷаҳонишавӣ ва ҳифзи фарҳанги миллий. Хусну кубҳҳои ҷаҳонишавӣ фарҳанг. Паҳлӯҳои мусбат ва манфӣи ҷаҳонишавӣ. Ҷаҳонишавӣ ва зиддиятҳои фарҳангӣ: Назарияҳои “Бархӯрди тамаддунҳо”-и Самюэл Хантингтон ва “Гуфтугӯи тамаддунҳо»-и М.Ҷотамӣ. Ихтилофотҳои байналхалқӣ ва таъсири онҳо ба тамаддуни инсонӣ. Ҷамоҳангии фарҳангҳо-омили асосии ваҳдати тамаддуни инсонӣ. Нақши забон дар рушди арзишҳои байналмилалӣ фарҳангӣ. Рушди техникаву технология ва раванди ҷаҳонишавӣ. Шабакҳои байналмилалӣ Интернет ва ҷамоҳангиву зиддиятҳои байнифарҳангӣ. Эҳёи арзишҳои фарҳанги миллий дар раванди ҷаҳонишавӣ. Ҷаҳонишавӣ ва зиддиятҳои диниву мазҳабӣ: пайомадҳои номатлуби ин раванд.

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.

2. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ. Душанбе: Ирфон. 2007.-С.43-49.

3. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суҳанронҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон.-Душанбе, «Адиб», 2015, 464 саҳ.

4. Гуревич П.С. Культурология.- М,2003.-боби XIII. -С.122-131.

5. Конрад Н.И. Запад и Восток. М., 1972

6. Левяш И.Я. Культурология: Курс лекции.-Минск,1999.-С.17-25.

7. Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ.- Душанбе:2015, 192 сах.
8. Мӯъминҷонов Х., Тӯрон-гаҳвораи тамаддуни ориёӣ. - Душанбе.2004.-
9. Раҳмонов Э.Ш. Арзишҳои ориёӣ дар тамаддуни башарӣ// Ҷумҳурият, 2006. 6 сентябр.
10. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2012.- С.51-53.
11. Тоҷов Н, Ҳусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф,2012.-С.9-14.

Б. Машгулияти аудитори амалӣ

Семинар дар мавзӯи «Ҷаҳонишавӣ ва ҳифзи фарҳанги миллӣ»

Саволҳо

1. Ҷаҳонишавӣ ва фарҳанги асри XX.
2. Ҷаҳонишавӣ ва муқовимати фарҳангҳои маҳаллӣ.
3. Хусну кубҳи ҷаҳонишавии фарҳанг.

Адабиёт

1. Тоҷов Н, Ҳусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ. – Душанбе: Эр-граф, 2012.-С.272-285.
2. Ҷоҷамуродов О. Фарҳангшиносӣ. – Душанбе, 2011.-С.115-117.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Рушди фарҳанги мардумӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ

Мавзӯи 9. Тавсифи унсурҳои фарҳанг (2 соат)

А. Машгулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Унсур – чун паҳлуи эҷодии ҷаҳоншиносии инсон. Унсурҳои фарҳанг – маҳсули тафаккур ва шуур. Унсурҳои муҳимтарини фарҳанг – забон, хату алифбо, асотир, дин, анъанаҳо, оину русум ва санъат. Забон – чун воситаи муошират ва олооти тафаккур. Забон ва нутқ. Вазифаҳои забон. Забони тоҷикӣ ва таърихи пайдоиши он. Мавқеи забон дар рушди фарҳанг.

Хат ва пайдоиши он. Пайдоиши алифбо. Хату алифбо ва мавқеи онҳо дар рушду такомули забон. Мавқеи хат дар омӯхтани таърихи оламшумули ниёгон. Саҳми хат дар муносибати байни миллатҳо. Мавқеи хат дар рушди фарҳанг. Хат ва алифбо- воситаи ба наслҳои оянда боқӣ гузоштани арзишҳои фарҳангӣ.

Мафҳуми асотир. Асотир назми қадимтарин. Асотир таърихи дарки олами атроф аз ҷониби одам. Нақши асотир дар рушди маърифати фарҳангии кӯдакон. Дин ва таърихи пайдоиши он. Дин-таъбир ва дарки воқеаву рӯйдодҳои оламу сарнавишти одам. Пайдоиши аввалин ақидаҳои динӣ: анимизм, тотемизм, фетишизм ва адёни соҳирӣ. Табақабандии динҳо аз рӯи хусусият, эътиқод ва умумиятҳои таърихиву фарҳангӣ. Нақши дин дар рушди маърифати фарҳангии ҷомеа. Дин ва ахлоқ.

Мафҳуми анъана, урфу одат ва маросим. Анъана ва қисмҳои таркибии он. Анъанаҳои миллӣ. Анъана ва навоарӣ. Маросимҳои мавсимӣ. Маросими тӯй. Маросими мотам. Ҷашнҳои миллӣ. Тибби халқӣ, бозихҳои миллӣ, таомҳои миллӣ.

Мафҳуми санъат. Пайдоиши санъат. Шаклҳои санъат: санъати фазоӣ, замонӣ ва вақтӣ, фазоию вақтӣ. Намудҳои санъат. Санъати давраи антиқа. Санъати асрҳои миёна ва қарнҳои баъдина. Санъати даврони истиқлол. Санъат ва зебоипарастӣ. Санъат ва хусусиятҳои он. Шахсиятҳои бузурги соҳаи санъат ва мавқеи онҳо дар рушди санъат. Донишкадаи давлатии фарҳанг ва санъат ва мавқеи он дар тарбияи мутахассисони соҳаи фарҳангу ҳунар. Нақши донишкадаҳои таълимии соҳаи фарҳангу санъат (ДДФСТ, Консерваторияи миллӣ, ДСТД, коллеҷҳои соҳавӣ ва ғ.) дар тарбияи мутахассисони соҳа.

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.

2. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ. Душанбе: Ирфон. 2007.-С.43-49.

3. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суҳанронҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон. - Душанбе, -Адиб, 2015. - 464 с.

4. Гуревич П.С. Культурология.- М,2003.- боби XIII. -С.122-131.
5. Левяш И.Я. Культурология: Курс лекции. - Минск,1999.- С.17-25.
6. Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ.- Душанбе, 2015. - 192 с.
7. Мӯъминҷонов Х., Тӯрон-гахвораи тамаддуни ориёӣ. - Душанбе.2004.-
8. Раҳмонов Э.Ш. Арзишҳои ориёӣ дар тамаддуни башарӣ // Ҷумҳурият.- 2006. - 6 сентябр.
9. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2012.- С.51-53.
10. Тоҷов Н, Ҳусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф,2012.-С.9-14.

Б. Маишулияти аудитории амалӣ

Семинар дар мавзӯи «Накши анъана дар ҳифзи робитаи ирсии фарҳанг»

Саволҳо

1. Анъана, урфу одат ва маросим.
2. Ҷашнҳои анъанавии тоҷикон.
3. Анъана ва навоварӣ

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.
2. Бобокулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ. Душанбе: Ирфон. 2007.-С.43-49.
3. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон. - Душанбе, -Адиб, 2015. - 464 с.
4. Гуревич П.С. Культурология.- М,2003.- боби XIII. -С.122-131.
5. Левяш И.Я. Культурология: Курс лекции. - Минск,1999.- С.17-25.
6. Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ.- Душанбе, 2015. - 192 с.

7. Мӯъминҷонов Х., Тӯрон-гаҳвораи тамаддуни ориёӣ. - Душанбе.2004.-
8. Раҳмонов Э.Ш. Арзишҳои ориёӣ дар тамаддуни башарӣ // Ҷумҳурият.- 2006. - 6 сентябр.
9. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2012.- С.51-53.
10. Тоҷов Н, Ҳусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф,2012.-С.9-14.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Мавқеи забон ва урфу одат дар рушди фарҳанг.(таҳияи эссе)

Адабиёт

1. Асрориён Ҷ., Сайвалиев Н. Мавод дар бораи назарияи фарҳанг. -Душанбе, 1994.
2. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе, 2007.-С.13-16.
- 3.Тоҷов Н, Ҳусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф,2012.-С.9-11, 13-16.
- 4.Раҳмон Эмомалӣ. Забони миллат Ҳастии миллат китоби 1 Душанбе:Эр-граф 2016 –516 с

Мавзӯи 10. Фарҳанги Шарқу Ғарб. Равобит ва тазодҳо. (1 соат)

А. Машигулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Шарҳи мафҳумҳои асосии Шарқ ва Ғарб. Аввалин муқобилгузори тамаддуноҳои Шарқӣ ва Ғарбӣ. Хусусиятҳои нисбӣ ва таъсири мутақобилаи тамаддуноҳои Шарқиву Ғарбӣ. Маъноии рамзии Шарқ ва Ғарб- олами улвӣ (нуронӣ) ва олами моддӣ (зулмонӣ) «Шарақа» – нур ва равшанӣ, «Ғараба» - гуруб, торикӣ ва зулмот. Юнонзамин ва нишонаҳои аввалини муқобилгузорӣ. Омезиши чараёнҳои гуногуни фалсафиву ирфонӣ дар асрҳои миёна. Муқобилгузориҳои зоҳирии Шарқ ва Ғарб ва раванди ботинии таҳаввули тамаддуни инсонӣ.

Таъсири унсурҳои онтологӣ, гносеологӣ ва эстетикӣ Ибни Сино ба Ғарб. Мафҳумҳои «аристотелизми синоӣ» ва «августинизми синоӣшуда». Таҷдиди муқобилгузориҳои Шарқу Ғарб дар давраи Эҳё ва ба вучуд омадани таълимотҳои

«ғарбпарастӣ» (европоцентризм) ва «шарқпарастӣ» (вастокоцентризм).

«Шарқу Ғарб ҳар ду рӯи як медали тиллоист, Ҳофизро хондам ман ва фарқияти Шарқу Ғарбро намебинам.» (Гёте). «То замоне, ки ман бо Ҳофизу Саъдӣ шинос набудам ғояҳои шеърӣ ман суст буд» (А.С. Пушкин). Назари фарҳангшиносони муосир Шпенглер (Германия), А. Тойнби (Англия), Саидхусайни Наср (Эрон) роҷеъ ба хусусиятҳои таърихиву фарҳангии тамаддунҳои ҷаҳонӣ. Равобит ва ё муқобилгузори тамаддунҳои Шарқиву Ғарбӣ дар ҷомеаи муосир.

Адабиёт

1. Раҳмонов Э.Ш. Арзишҳои ориёӣ дар тамаддуни башарӣ// Ҷумҳурият. - 2006. - 6 сентябр
2. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.
3. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ. Душанбе: Ирфон. 2007.-С.43-49.
4. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон.-Душанбе: Адиб. - 2015. - 464 с.
5. Гуревич П.С. Культурология.- М,2003.-боби XIII. -С.122-131.
6. Конрад Н.И. Запад и Восток. Москва., 1972
7. Левяш И.Я. Культурология: Курс лекции.-Минск,1999.- С.17-25.
8. Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ.- Душанбе:2015, 192 сах.
9. Мӯъминҷонов Х., Тӯрон-ғахвораи тамаддуни ориёӣ. - Душанбе.2004.-
10. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2012.- С.51-53.
11. Тоҷов Н, Хусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф,2012.-С.9-14.

Б. Маиғулияти аудитори амалӣ

Семинар дар мавзӯи «Муқолаи фарҳангҳои омилҳои муҳими таърихӣ дар фарҳанг»

Саволҳо

1. Ғарбу Шарқ ҳамчун мафҳуми фарҳангшиносӣ.
2. Таъсири фарҳанги асримиёнагии исломӣ ва эҳёи тамаддуни Ғарб.
3. Тафовутҳои фарҳанги Ғарбӣ ва Шарқӣ.

Адабиёт

1. Раҳмонов Э.Ш. Арзишҳои ориёӣ дар тамаддуни башарӣ// Ҷумҳурият. - 2006. - 6 сентябр
2. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.
3. Бобоқулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ. Душанбе: Ирфон. 2007.-С.43-49.
4. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон.-Душанбе: Адиб. - 2015. - 464 с.
5. Гуревич П.С. Культурология.- М,2003.-боби XIII. -С.122-131.
6. Конрад Н.И. Запад и Восток. Москва., 1972
7. Левяш И.Я. Культурология: Курс лекции.-Минск,1999.- С.17-25.
8. Мирахмедов Ф. Саволу ҷавоб аз фанни фарҳангшиносӣ.- Душанбе:2015, 192 саҳ.
9. Мӯъминҷонов Х., Тӯрон-гаҳвораи тамаддуни ориёӣ. - Душанбе.2004.-
10. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2012.- С.51-53.
11. Точов Н, Хусейнов К, Точов М. Фарҳангшиносӣ.- Душанбе: Эр-граф,2012.-С.9-14.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Асари «Ғуруби Аврупо»-и О.Шпенглер ва масоили фарҳанг (таҳияи Эссе)

Адабиёт

1. Шпинглер О. Закат Европы (Текст). -М., 1993.-В 2-х томах.

Мавзӯи 11. Фарҳанги бостони Шарқ (2 соат)

А. Машигулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Таназзули сохти қабилавию авлодӣ ва ташаккули давлатҳои қадимаи Шарқ. Ҳазораи IV-и то мелод ва маданияти қадимаи инсоният дар Миср. Давраи тосулолабии Мисри қадим (ҳазораи IV-и то мелод) – ба вучуд омадани тамаддуни Миср. Давраҳои сулолави дар Миср ва марҳилаҳои он: шоҳигарии қадим (ҳазораи III то мелод), шоҳигарии миёна (ҳазораи III- аввали ҳаз. II то мелод), шоҳигарии нав (ҳаз. II то мелод) ва мутаахир (ҳаз. I то мелод).

Асри тиллоии маданияти Шоҳигарии қадим. Инкишофи санъати меъморӣ. Аҳромҳо – рамзи маданияти Мисри қадим. Санъати ҳайкалтарошӣ дар Мисри қадим. Хусусиятҳои асосии эътиқоди динӣ ва ҷаҳонбинии асотирии мисриёни қадим дар давраҳои тосулолави ва сулолави. Папирусҳои Мисри қадим. Инкишофи илми тиб дар Мисри қадим. Таъсири маданияти Мисри қадим ба тамаддуни сарзамини Шарқи бостон.

Ба вучуд омадани маданияти Байнаннаҳрайн (Месопотамия) дар соҳили дарёи Дачла ва Фурот (ҳаз. IV – III то мелод). Гуногунрангии дар маданияти Байнаннаҳрайн. Маданияти Шумер, Аккод, Бобул ва Оссур. Таъсири маданияти шаҳри Аккад, ташаккули забони Аккоди. Зироаткорӣ – асоси пешрафти иқтисодии Шумер. Аҳамияти хатти Шумерӣ. Мақоми хати мехӣ ва забонҳо дар фарҳанги ин сарзамин. Системаи динӣ – асотирии тасаввурот ва маросим. Санъати меъморӣ – асоси маданияти бадеии Шумериён. Инкишофи адабии Шумерӣ.

Хусусиятҳои асосии маданияти Ҳинди қадим. Боигарӣ ва гуногунрангии таълимотҳои динӣ - фалсафӣ дар маданияти Ҳинд. Мароҳили таърихии инкишофи маданият дар Ҳинди қадим: тамаддуни Ҳараппӣ (с. 2500- 1800 то мелод) ва ориёӣ. Омезиши тамаддуноҳои ҳиндуориёӣ ва ҳиндуаврупоӣ. Ба вучуд омадани давлатҳои гуломдорӣ дар Ҳинди қадим ва сохти табақоти ҷомеаи ҳинд. Кастаҳо ва нақши онҳо дар ҳаёти ҳиндуҳо. Ведаҳо – ҳамчун асоси маданияти маънавии ҳинд, Ригведа, Самаведа, Яджурведа, Атхарваведа. Таълимотҳои Ведой, Браҳмания, Ҳиндуия, Буддоия, Ҷайния, Синкхая ва нақши онҳо дар пешрафти маданияти Ҳинди қадим. Инкишофи

афкори фалсафии Ҳинди қадим, Вайшешика, Веда, Йога, Миманса, Нья.

Ҳусусиятҳои асосии маданияти Чини қадим, муносибат ба арзишҳои воқеии ҳаёти заминӣ, нақши бузурги анъана, урфу одат ва маросим, парастии қувваҳои табиат. Давлатҳои қадимаи Чин ва девори бузурги он. Болоравии маданият дар Чин (асрҳои III то мелод- асрҳои III мелодӣ) ва табаддулоти Шан. Ян. Кашфиётҳои беназири Чиниён: дар соҳаи математика, нучумшиносӣ ва тиб, қоғаз, абрешим, булур, қутбнома, борут ва ғайра. Хосагиҳои санъати меъморӣ. Обёрӣ ва кишоварзӣ. Инкишофи маданияти моддӣ дар Чини қадим. Рушди афкори маънавӣ. Асотир, дин ва фалсафа дар Чини қадим. Мақоми инсон дар тасаввурот ва ҷамъияти чиниён. Афзалиятҳои принципҳои Конфутсӣ (551-479 то м.): одамият (жен) ва эҳтиром (ли) дар низоми маданият ва ҳастӣ. Эҷодкорӣ аз назари Лаотсӣ (604 то м.) ва Мотсӣ (а.5 то м.) Хати Чинӣ-намунаи барҷастаи фарҳанги рамзӣ ишоротӣ. Хусусиятҳои тиббии халқии Чин ва ба вучуд омадани астрология ва астрономия. Нашъунамои илм ва санъат. Таъсири маданияти Чини қадим (Хитой) ба маданияти дигар мамлакатҳои Шарқ. Равияҳои динию фалсафии Даосизм, Конфутсионӣ, Буддой ва нақши онҳо дар фарҳанги Чин.

Адабиёт

1. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун. - Душанбе, 2003.- С. 60-112.
2. Бобоқулов И., Дилоев Н. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2007.-С.49-75.
3. Горелов А. Культурология. - М.,2001. - С.99-156.
4. История искусства зарубежных стран. - М.,1981. – 407 с.
5. Курбонов А.Ш. Фалсафаи аҳди Бостон.- Душанбе: Эҷод, 2009, 170 с.
6. Назри Яздонӣ, Далер Баҳромӣ. Маданиятшиносӣ. (курси мухтасари лексияҳо). - Душанбе: «Деваштич», 2006. – 200 с.

Б. Маишулияти аудитори амалӣ

Семинар дар мавзӯи «Ҳусусиятҳои умумӣ ва фарқкунандаи фарҳанги Шарқу Ғарб»

Саволҳо

1. Миср ҳамчун қадимтарин маркази тамаддуни ҷаҳон.
2. Фарҳанги Байнаннаҳрайн.
3. Фарҳанги Ҳиндустон ва Хитой.

Адабиёт

1. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун. - Душанбе, 2003.-С. 60-112.
2. Бобоқулов И., Дилоев Н. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2007.-С.49-75.
3. Горелов А. Культурология. - М., 2001. - С.99-156.
4. История искусства зарубежных стран. - М., 1981. – 407 с.
5. Қурбонов А.Ш. Фалсафаи аҳди Бостон.- Душанбе: Эҷод, 2009, 170 с.
6. Назри Яздонӣ, Далер Баҳромӣ. Маданиятшиносӣ. (курси мухтасари лексияҳо). - Душанбе: «Деваштиҷ», 2006. – 200 с.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Дастовардҳои фарҳанги Мисри қадим, Байнаннаҳрайн ва Ҳинду Чин (интихобан: таҳияи Эссе).

Адабиёт

1. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун.ч.1.- Душанбе, 2003.-С. 60-112.
2. Бобоқулов И., Дилоев Н. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2007.-С.49-75.
3. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суханронҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон.-Душанбе, «Адиб», 2015. - 464 с.
4. Горелов А. Культурология. -М., 2001.-С.99-156.
5. История искусства зарубежных стран. – М., 1981. – 407с.
6. Қурбонов А.Ш. Фалсафаи аҳди Бостон.-Душанбе.Эҷод, 2009, 170с.

Мавзӯи 12. Фарҳанги атикаи Юнон ва Рим (1 соат)

А. Маишулияти аудиториҳои лексионӣ-назариявӣ:

Хусусиятҳои асосии ташаккули фарҳанги атикаи Юнон (асри VII – II то мелод). Беназирии «Муъҷизаи Юнонӣ», Эллада

– зодгоҳи ҳамаи шаклҳои муосири давлат, идоракунии республикавӣ ва демократия. Марҳалаҳои инкишофи фарҳанги Юнони қадим. Тамаддуни Крито Микени.

«Илиада» ва «Одисея» -манбаи асосии маълумот доири маданияти давраи гомерии Юнон. Эзоп ва масъалаҳои ӯ. Фаъолияти Эсхил, Софокл, Эврипид, Аристофан. Инкишофи театр ва драматургия. Театри Дионис дар Афина ва театри шаҳри Эфс. Бозиҳои варзишӣ – ҳамчун шакли асосии инкишофи фарҳанги атиқай Юнон. Бозиҳои олимпӣ ба муносибати худо Зевс, мусобиқаҳои варзишӣ - мусиқии «Пифи» ба муносибати худо Аполлон, бозии «Истинимийские» ба муносибати худо Посейдон.

Эллинизм – давраи ниҳоии фарҳанги атиқай Юнон. Ташаққули маданияти Юнони қадим дар давраи Эллинизм. Омезиши тамаддунҳои Шарқу Ғарб дар аҳди Искандари Мақдунӣ. Ба вучуд омадани давлатҳои эллини. Инкишофи илмҳои алоҳида ва ба вучуд омадани марказҳои муҳими илмиву фарҳангӣ. Дастовардҳои фарҳангии давраи эллинизм дар соҳаҳои мухталифи санъат.

Хусусиятҳои асосии фарҳанги Рими қадим. Рими аҳди Эллини. Инкишофи фарҳанги моддӣ ва маънавӣ. Республика ва ташаққули фарҳанги сиёсиву ҳуқуқӣ дар Рими қадим. Қонунҳои римӣ-асоси ташаққули ҳуқуқ ва қонуният дар аврупои пасин. Вазъи динӣ дар Рими қадим ва ташаққули масеҳият. Пешрафти фалсафа, илм, адабиёт ва санъати меъморӣ дар фарҳанги қадимаи Рим. Забон ва алифбои лотинӣ ва густариши онҳо. Намунаҳои барҷастаи санъати меъморӣ. Помпей. Инкишофи санъати ҳайкалтарошӣ, мусавварасозӣ. Театри римӣ-намунаи олии санъати касбӣ. Набарди гладиаторҳо. Донишҳои табиатшиносӣ ва илмҳои таъриху фалсафа ва адабиёт. Масал ва ҳаҷв. Тит Максӣ Плавт, Теренса Афра. Бузургони даврон: Катул, Вергилий, Овидий, Сенака, Петрония ва дигарон.

Умумият ва фарқиятҳои падидаҳо дар фарҳанги Юнону Рим. Нотакрорӣ ва беназирӣ фарҳанги атиқай Аврупо ва таъсири он ба фарҳанги Шарқу Ғарб.

Адабиёт

1. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун.- Душанбе, 2003.-С. 60-112.

2. Бобокулов И., Дилоев Н. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон,2007.-С.49-75.
3. Боннар А. Греческая цивилизация. –М: Искусство, 1992.
4. Боннар А. Культура Древнего Рима. –М: Наука, 1985. Т.1.
5. Горелов А. Культурология. -М.,2001.-С.99-156.
6. Грибунина Н. Г. История мировой художественной культуры. В 4 ч. Тверь, 1993.
7. Назри Яздони.,Далер Бахромӣ. Маданиятшиносӣ.(курси мухтасари лексияҳо) Душанбе: «Деваштиҷ», 2006. – 200с.

Б. Маишулияти аудитори амалӣ

Семинар дар мавзӯи: «Хусусиятҳои фарҳанги эллини»

Саволҳо

1. Мафҳуми фарҳанги эллини.
2. Адабиёти давраи эллини.
3. Фарҳанг ва санъати давраи эллини.

Адабиёт

1. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун.- Душанбе,2003.-С. 60-112.
2. Бобокулов И., Дилоев Н. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон,2007.-С.49-75.
3. Боннар А. Греческая цивилизация. –М: Искусство, 1992.
4. Боннар А. Культура Древнего Рима. –М: Наука, 1985. Т.1.
5. Горелов А. Культурология. -М.,2001.-С.99-156.
6. Грибунина Н. Г. История мировой художественной культуры. В 4 ч. Тверь, 1993.
7. Назри Яздони, Далер Бахромӣ. Маданиятшиносӣ (курси мухтасари лексияҳо) Душанбе: Деваштиҷ, 2006. - 200 с.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Омода намудани презентатсия дар мавзӯи: Юнон ва Рими қадим чун сарчашмаи рушди фарҳанги Аврупои пасин.

Адабиёт

1. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун.-Душанбе,2003.-С.208-304.

2.Бобоқулов И., Дилоев Н. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2007.-С.75-91.

3.Горелов А. Культурология. -М.,2001.-С.172-206.

Мавзӯи 13. Фарҳанги Эрони Бостон (2 соат)

А. Маиғулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Мархалаҳои асосии ҷомеаи ибтидоӣ ва хусусиятҳои инкишофи он дар Эрони бостон. Инкишофи шикорчигӣ ва мохидорӣ. Пайдоиши тасаввуроти динӣ. Ёдгориҳои ҷомеаи ибтидоӣ дар Эрони бостон. Инкишофи муносибатҳои истеҳсолӣ. Давлатҳои Бохтар, Суғд ва Хоразми бузург, инкишофи фарҳанги моддиву маънавӣ ва равоҷоти фарҳангӣ бо дигар тамаддунҳои қадимаи Шарқ. Фарҳанги иломиҳо ва умумияти таърихиву фарҳангии қаблаҳои ҳиндуориёӣ ва ҳиндуаврупой.

Давлати Модҳо ва империяи Ҳохоманишиён. Пешрафти иқтисодӣ ва шаҳрсозӣ дар аҳди Ҳохоманишиён. Хусусиятҳои асосии фарҳанги Бохтар, Суғд ва Хоразм. Инкишофи санъат ва хусусиятҳои эътиқоди динии аҳди Ҳохоманишӣ. Истилои Искандари Мақдунӣ. Омезиши фарҳанги Шарқу Ғарб. Фарҳанги аҳди Ашқониён.

Омезиши фарҳанги ҷомеаи Ҳохоманишиву ашқонӣ. Ёдгориҳои адабиву таърихӣ -қатбаҳои Бехисутун, Нақши Рустам, Нақши Рачаб, Қатбаи Зардушт ва ғайра. Табақабандии ҷомеаи Эрони бостон. Фарҳанги сиёсӣ, низоми таълимиву тарбияи Эронӣ. Ҷунбишҳои ғоявӣ ва иҷтимоӣ дар аҳди Сосониён: Монавия ва Маздакия.

Инкишофи илмҳои алоҳида: адабиёт, санъат, архитектура, мусиқӣ дар аҳди Сосониён. Борбад ва намояндагони дигари фарҳанги Эрон.

Дин ва масъалаи ҷаҳоншиносӣ дар Эрони Бостон. Тасаввуротҳои анимистиву тетемистӣ ва илмҳои ғайбу ғариба (окультивизм), меҳрпарастӣ ва зардуштия. «Авесто»- намунаи олии фарҳангии халқҳои ориёнасл ва таъсири он ба маданиятҳои ҷаҳонӣ. Таълимоти Зардуштия ва ислоҳоти динию ахлоқии он. Рукнҳои асосии таълимоти ахлоқии зардуштия. Таъсири

анъанаҳои зардуштиву монавӣ ба таълимоти мутафакрони Шарқи асрҳои миёна.

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Ориёнҳо ва шинохти тамаддуни ориёӣ.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 35 с. (тоҷикӣ, русӣ, англисӣ)
2. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.
3. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон.-Душанбе, «Адиб», 2015,464 сах.
4. Фрай Р. Наследиё Ирана.-М., 1972.-
5. Берунӣ А. Осор-ул-Боқия.-Душанбе: Ирфон, 1990. 432с.
6. Луконин В.Г. Искусство древнего Ирана. -М., 1977.-
7. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун. Китоби 1.-Д.: Ирфон 2003.-324 с.
8. Фрай Р.Н. Мероси Осиёи Марказӣ (аз замони бостон то истилоҳи туркҳо).-Душанбе, 2000.-273с.
9. Дандамаев М.А., Луконин В.Г. Культура и экономика древнего Ирана.-М.:Наука,1980.-С.243-350.
- 10.Юсуфшоҳ Ё. Давлати Каёнӣ.-Душанбе:«Эр-граф», 2012.-543с.
- 11.Авесто. Гузориш ва пажӯҳиши Ҷалили Дӯстхоҳ; Таҳиягар Муаззами Диловар. – Душанбе: Нашриёти қонун, 2001. - 792с
- 12.Айнӣ С. Назаре ба гузаштаи санъати тоҷик. Куллиёт. Ҷ. II. Китоби дуюм Душанбе., 1964.
- 13.Дадабоев Р. М. Архитектура и искусство эпохи Борбада/ Борбад, эпоха и традиции культуры . Душанбе,1989.
- 14.Дорошенко Е.А. Зороастризм в Иране. 1982.
- 15.Бойс М. Зороастрийцы: Вера и обычаи.-М., 1988, 209с.

Б. Маиғулияти аудитори амалӣ

Семинар дар мавзӯи: «Фарҳанги аҳди Сосониён»

Саволҳо

1. Хусусиятҳои асосии фарҳанги давраи Сосониён.
2. Санъати давраи Сосониён.
3. Ҷунбишҳои ғоявӣ дар давраи Сосониён.

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Ориёнҳо ва шинохти тамаддуни ориёӣ.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 35 с. (точикӣ, русӣ, англисӣ)
2. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.
3. Авесто. Гузориш ва пажӯҳиши Ҷалили Дӯстхоҳ; Таҳиягар Муаззами Диловар. – Душанбе: Нашриёти қонун, 2001. - 792с
4. Айнӣ С. Назаре ба гузаштаи санъати тоҷик. Куллийёт. Ҷ. П. Китоби дуҷум Душанбе., 1964.
5. Арбобзода А. Таърихи фарҳанги халқи тоҷик. -Душанбе. 2003, с.16-107.
6. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун. Китоби 1.-Д.: Ирфон 2003.-324 с.
7. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суханронӣҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон .-Душанбе: -«Адиб», 2015,-464 с.
8. Берунӣ А. Осор-ул-Боқия.-Душанбе., 1990.-
9. Дадабоев Р. М. Архитектура и искусство эпохи Борбада/ Борбад, эпоха и традиции культуры .-Душанбе.,1989.
10. Дандамаев М.А., Луконин В.Г. Культура и экономика древнего Ирана.-М.: Наука,1980.-С.243-350.
11. Дорошенко Е.А. Зороастризм в Иране., 1982.
12. Луконин В.Г. Искусство древнего Ирана. - М., 1977.-
13. Фрай Р.Н. Мероси Осиёи Марказӣ (аз замони бостон то истилоҳи туркҳо).-Душанбе, 2000.-273с.
14. Фрай Р. Н. Наследие Ирана.-М., 1972.-
15. Юсуфшоҳ Ё. Давлати Каёнӣ.-Душанбе:-«Эр-граф», 2012.-543 с.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Ҷаҳони муосир ва омӯзиши арзишҳои фарҳангии Эрони бостон.

1. Конспект намудани асари «Форнома»-и Ибн-ал-Балхӣ.
2. Эссе аз рӯи китоби Шарофзода Р. Номаҳои аҷам.

Адабиёт

1. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун. Китоби 1.- Душанбе: Ирфон, 2003.- 324 с.
2. Берунӣ А. Осор-ул-Боқия.-Душанбе, 1990.

3. Дандамаев М.А., Луконин В.Г. Культура и экономика древнего Ирана.-М.:Наука,1980.-С.243-350.
4. Ибн-ал-Балхӣ. «Форснома». -Душанбе, 1989.- 259 с.
5. Луконин В.Г. Искусство древнего Ирана. -М., 1977.-
6. Фрай Р.Н. Мероси Осиёи Марказӣ (аз замонҳои бостон то истилоҳи туркҳо).-Душанбе, 2000.-273с.
7. Фрай Р. Наследие Ирана.-М., 1972.
8. Шарофзода Р. Номаҳои ачам.-Душанбе,1997.-239с.
9. Юсуфшоҳ Ё. Давлати Каёнӣ.-Душанбе:-«Эр-граф», 2012.-543 с.

Мавзӯи 14. Нақши мардуми форс-тоҷик дар ташаккули тамаддуни исломӣ (ренессанси мусулмонӣ) (асрҳои VIII-XV) (1 соат)

А. Машигулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Маълумотҳои таърихӣ оид ба нимқазираи Арабистон қабл аз ислом. Адабиёти тоисломии араб ва мавҷудияти жанрҳои адабӣ: қасида, ғазал, фахрия, мадхия, рисо (марсия), ҳаҷвия, зӯҳдия, ҳамрия, ҳикмат, ғасф ва ғайра. Эҷоди ду намуди наср – насри мусаччаъ (қофиядор) ва насри мурсал (равон) дар Арабистон қабл аз Ислом. Шоирони тоисломии Араб: Имрул, Қайс, Набиғи, Зухайр, Тарифа, Антара. Пайдоиши дини Ислом – омили муҳими мутаҳидии қавму қабилаҳои араб.

Футухоти арабҳо ва тасхири Эрону Осиёи Миёна. Ба вучуд омадани манотиқи дини Ислом ва инкишофи он дар сарзамини Ачам. Саҳми қавмҳои Ориёӣ дар пешбурди Ислом ва тамаддуни исломӣ. Ба вучуд омадани таълимотҳои еретики, мӯътазилия, шуубия, исмоилия, суфия. Ташаккули илми Калом. Таъсири дини Ислом ва тамаддуни исломӣ дар пешрафти фарҳанг ва илми асрҳои миёна. Назари ҷомеаи муосир ба Ислом ва фарҳанги мамолики мусулмонӣ. Инкишофи ҷихатҳои назариявии дини Ислом ва хусусиятҳои тафсиру таъвил. Пайдоиши назария ва системаҳои нав дар фалсафа ва тасаввуф. Ташаккул ва инкишофи мактабҳои фалсафӣ ва силсилаҳои ирфонӣ. Ибни Сино ва мактаби Машшоъ. Масъалаҳои асосии ҳастӣ ва маърифат. Таълимоти пайравони Ибни Сино ва таъсири фалсафаи ӯ ба олами Ғарб. Тасаввуф ва масъалаҳои ваҳдати вучуд. Инсонии комил дар назарияи суфизм. Назарияи

Исмоилия ва суфизм дар масъалаи ягонагии коинот (макрокосмология) ва инсон (микрососмология). Исломи муосир дар арсаи сиёсат ва идеология. Назари ҷомеаи муосир ба Ислом ва фарҳанги мамолики мусулмонӣ. Исломгароии сиёсӣ дар ҷомеаи муосир ва пайомадҳои номатлуби он. Тамаддуни фарҳанги халқи тоҷик дар асрҳои X ибтидои XIII.

Адабиёт

1. Раҳмонов Э. Тоҷикон дар оинаи таърих.-Душанбе, 1999.-
2. Эмомалӣ Раҳмон. Моҳияти таҳаммулпазирии мазҳаби Имоми Аъзам ва вазъи дин дар кишвар. //Минбари халқ.-2009.- 27 феврал.
3. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.
4. Эмомалӣ Раҳмон. Имоми Аъзам ва гуфтугӯи тамаддунҳо. Имоми Аъзам ва ҳуввияти миллий.- Душанбе: Адиб, 2009.- 111с. (Ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ).
5. Эмомалӣ Раҳмон. Имоми Аъзам ва фарҳанги миллий.- Душанбе: Эр – граф, 2009.- 36 с.
6. Адам Мец. Мусулманский ренессанс.- М.,1978.-
7. Арбобзода А. Таърихи фарҳанги халқи тоҷик.-Душанбе., 2003.-С. 108-202.
8. Ғафуров Б. Тоҷикон. - Душанбе, 1998.
9. Куръони карим / асл ва матни тарҷумаи тоҷикӣ.- Душанбе: Ирфон, 2007.-616 с.
10. Неъматов Н. Давлати Сомониён.-Душанбе, 1989.-С.161-231.
11. Турсунов А. Эҳёи аҷам.-Душанбе, 1984.-205с.
12. Убайдуллоев Ф. Имоми Аъзам. Зиндагӣ, мазҳаб ва васоё.-Душанбе, 2009.

Б. Маишулияти аудитори амалӣ

Семинар дар мавзӯи: «Фарҳанги давраи Сомониён»

Саволҳо

1. Аҳди Сомониён давраи эҳёи фарҳанги форсӣ-тоҷикӣ.
2. Фарҳанги моддӣ ва маънавии давраи Сомониён.
3. Аҳамияти оламшумули фарҳанги давраи Сомониён.

Адабиёт

1. Раҳмонов Э. Тоҷикон дар оинаи таърих.-Душанбе, 1999.
2. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.
3. Эмомалӣ Раҳмон. Имоми Аъзам ва гуфтугӯи тамаддунҳо. Имоми Аъзам ва ҳуввияти миллӣ.- Душанбе: Адиб, 2009.- 111 с. Ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ.
4. Эмомалӣ Раҳмон. Имоми Аъзам ва фарҳанги миллӣ.- Душанбе: Эр –граф, 2009.- 36 с.
5. Эмомалӣ Раҳмон. Истиқлолияти Тоҷикистон ва Эҳёи миллат. Иборат аз 11 ҷилд. ҷ.1, с.2002, ҷ.2, с.2002, ҷ.3, с.2002, ҷ.4, с.2002, ҷ.5. с.2005, ҷ.6. с.2009, ҷ.7. с. 2007, ҷ.8. с.2009, ҷ.9. с.210, ҷ.10. с.2011, ҷ.11, с. 2012.
6. Адам Мец. Мусулманский ренессанс. - М.,1978.
7. Арбобзода А. Таърихи фарҳанги халқи тоҷик. - Душанбе, 2003.-С.108-202.
8. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суҳанронҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон. -Душанбе, - Адиб, 2015. - 464 с.
9. Вклад эпохи Саманидов в культурное наследие Центральной Азии (Материалы международного семинара). – Душанбе: Адиб, 1999. - 240 с.
- 10.Ғафуров Б. Тоҷикон. Китоби 1-2.- Душанбе, 1998.
- 11.Куръони карим / асл ва матни тарҷумаи тоҷикӣ.- Душанбе: Ирфон, 2007.-616 с.
- 12.Неъматов Н. Давлати Сомониён. - Душанбе, 1989.-С.161-231.
- 13.Турсунов А. Эҳёи аҷам. -Душанбе, 1984.-

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Сабақҳои таърихии фарҳанги давраи Сомониён (Эссе аз рӯйи асари Эмомалӣ Раҳмон «Тоҷикон дар оинаи таърих»)

Адабиёт

1. Раҳмонов Э. Тоҷикон дар оинаи таърих.-Душанбе, 2001.- 63с.
2. Эмомалӣ Раҳмон. Моҳияти таҳаммулпазирии мазҳаби Имоми Аъзам ва вазъи дин дар кишвар. //Минбари халқ,2009.-27 феврал.

3. Эмомалӣ Раҳмон. Имоми Аъзам ва гуфтугӯи тамаддунҳо. //Садои мардум, 2009.-17 январ.
4. Адам Мец. Мусулманский ренессанс.- М.,1978.-
5. Арбобзода А. Таърихи фарҳанги халқи тоҷик.-Душанбе., 2003.-С.108-202.
6. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун. Китоби 1.- Душанбе: Ирфон, 2003.-324 с.
7. Вклад эпохи Саманидов в культурное наследие Центральной Азии (Материалы международного семинара). – Душанбе: Адиб, 1999. - 240 с.
8. Фафуров Б. Тоҷикон. – Душанбе, 1998.
9. Куръони карим/ асл ва матни тарҷумаи тоҷикӣ.-Душанбе: Ирфон, 2007.-616 с.
- 10.Неъматов Н. Давлати Сомониён.-Душанбе, 1989.-С.161-231.
- 11.Турсунов А. Эҳёи аҷам.-Душанбе, 1984.-205 с.

Мавзӯи 15. Вазъи фарҳанги халқи форсу тоҷик дар асрҳои XVI-XX (2 соат)

А. Машигулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Ҳаёти сиёсии давра. Афкори иҷтимоӣ - сиёсии замон. Ба хавзаҳои фарҳангӣ чудо шудани фарҳанги мардуми эронинаҷод. Суғур шудани алоқаи фарҳангии байни онҳо. Вазъи шаҳрҳо, санъати меъмори, адабӣ ва робитаи онҳо. Адабиётшиносӣ, назми ин давра: Камолиддин Биноӣ, Бадриддин Ҳилолӣ, Зайниддин Восифӣ, Абдуқодири Бедил, Зебунисои Махфӣ, Сайидои Насафӣ, Абдурахмони Мушфиқӣ ва дигарон. Фаъолияти тарҷумонӣ, таърихнигорӣ ва сиёсатшиносӣ.

Урфу одатҳои одамон. Сару либосҳои мардонаю занона. Санъати ороиш. Хонадорӣ. Русумҳои меҳмондорӣ. Санъати меъмори. Сохтмони мадрасаҳои Ялангтушбӣ, Тиллокӯрӣ дар Самарқанд, Миралидодхоҳ. Мадрасаи Ҳисор. Маҷмуаи ҳавзи калони Бухоро. Мадраса, масҷид, манора, мақбара ва мазорҳои ин давра. Минҷураҳо, катибаҳо. Вазъи санъати наққошӣ, қандакорӣ ва гачкорӣ дар асри XVI-XIX.

Санъати мусиқӣ. Суғур шудани санъати мусиқӣ дар асри XVI. Инкишофи ин санъат дар асри XVII. Олимони мусиқӣ: Начмуддин Кавқабӣи Бухороӣ, Боқӣи Самарқандӣ, Дарвешалии

Чангӣ ва дигарон. Машшоқон ва ҳофизони замон. Ибтидои ба вучуд омадани Шашмақом аз Дувоздаҳмақом. Сохтмони масҷидҳо. Санъати рассомӣ, кандакорӣ, гачкорӣ. Театри халқӣ - масҳарабозӣ, лухтак, ровигӣ дар асрҳои XVII- XVIII.

Бухоро ва Ҳирот маркази илму маърифат. Китоб дар ин давра. Бозорҳои китоб. Китобхонаҳои шахсӣ. Китобхонаҳои Темуриёни Ҳинд. Ороиши китобҳо. Дастнавис ва хушнависон. Китобхонаҳои шахсӣ. Китобхонаҳои масҷиду мадрасаҳо. Китобхонаҳои мадрасаҳои Самарқанд, Бухоро, Хатлон, Хучанд ва дигарҳо. Фарҳанги маънавии ин давра. Ба давраи пастравӣ ворид шудани фарҳанги халқи тоҷик. Сабабҳои он.

Ҳаёти иқтисодӣ-сиёсии аморат ва хонигариҳо. Вазъи фарҳанг дар асри XIX. Доираҳои адабӣ. Тазкиранигорӣ. Мадраса, мактаб, масҷид, мақбара ва мазорҳои ин давра. Аз ҷониби Русия забт шудани Осиёи Миёна. Дигаргунӣ дар ҳаёти иқтисодӣ-сиёсӣ. Сохтани иншоотҳо, корхонаҳо, роҳҳо. Таъсири фарҳанги рус ба халқҳои Осиёи Миёна. Бунёди мактабҳои русӣ-маҳаллӣ, мактабҳои ҷадидӣ. Маорифпарварӣ. Ғояҳои маорифпарварӣ. Аҳмади Дониш - асосгузори равияи маорифпарварӣ. Ақидаҳои маорифпарварии Аҳмади Дониш. Ақидаҳои сиёсӣ-иҷтимоии Аҳмади Дониш. Ақидаҳои маорифпарварон: Абдуқодири Савдо, Шамсиддин Шохин, Муҳаммадсиддиқи Ҳайрат, Тошхӯча Асирӣ, Садриддин Айнӣ. Доираҳои адабӣ. Эҷодиёти даҳонии халқӣ. Маросимҳо, урфу одат, тӯйҳо. Вазъи санъати мусиқӣ. Ташаккулёбии мусиқии классикӣ - Шашмақом. Ҳофизу машшоқҳои замон. Санъати фалаксаройӣ. Гуруғлихонӣ.

Вазъи сиёсии ибтидои асри XX. Ба вучуд омадани ҷадидия. Таълимоти фарҳангии ҷадидҳо. Ташкилёбии мактабҳои ҷадидӣ. Матбуоти ҷадидҳо. Фаъолияти намоёндағони ҷадидҳо: Маҳмудхоча Беҳбудӣ, Абдурауф Фитрат, Садриддин Айнӣ, Рочей Хучандӣ ва дигарон. Дидгоҳи тоза ба ҷадидия. Ташкилоти ҷавонбухориён ва фаъолияти онҳо. Ташкил намудани рӯзнамаҳо. «Бухорои Шариф-аввалин рӯзнамаи тоҷикон».

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Истиқлолияти Тоҷикистон ва Эҳёи миллат. Иборат аз 11 ҷилд. ҷ.1, с.2002, ҷ.2, с.2002, ҷ.3, с.2002, ҷ.4,

с.2002, ҷ.5. с.2005, ҷ.6. с.2009, ҷ.7. с. 2007, ҷ.8. с.2009, ҷ.9. с.210, ҷ.10. с.2011, ҷ.11, с. 2012.

2. Эмомалӣ Раҳмон «Тоҷикон дар оинаи таърих». - Душанбе. 1999.

3. Айни С. Восифӣ ва хулосаи «Бадоеъ-ул- Вақоеъ». Асарҳо. ҷ.13., с.7-300.

4. Айни С. Таърихи амирони мангитияи Бухоро. Асарҳо ҷ.10, с.7-189.

5. Айни С. Ёддоштҳо. Ҷ.6-7. Душанбе, 1962.

6. Аҳмади Дониш. Наводир-ул-вақоеъ.-Душанбе, 1976.

7. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суҳанронихои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон . - Душанбе, -Адиб, 2015,464 саҳ.

8. Раҷабов З. Аз таърихи афкори ҷаъбиятию сиёсии халқи тоҷик дар нимаи 2-юми асри XIX ва ибтидои асри XX. - Сталинобод, 1959.

9. Турсунов А. Эҳёи Аҷам .- Душанбе, 1984

Б. Машигулияти аудитории амалӣ

Семинар дар мавзӯи: «Нақши ҷадидизм ва маорифпарварон дар рушди фарҳанг ва бедории халқи тоҷик»

Саволҳо

1. Ҷадидҳо ва таълимоти онҳо.
2. Дониш ва маорифпарварон.
3. Ҷавонбухориҳо ва муборизаи онҳо бар зидди чоҳилият

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Истиклолияти Тоҷикистон ва Эҳёи миллат. Иборат аз 11 ҷилд. ҷ.1, с.2002, ҷ.2, с.2002, ҷ.3, с.2002, ҷ.4, с.2002, ҷ.5. с.2005, ҷ.6. с.2009, ҷ.7. с. 2007, ҷ.8. с.2009, ҷ.9. с.210, ҷ.10. с.2011, ҷ.11, с. 2012.

2. Ваҳдат ва раванди гуфтугӯи тамаддунҳо. Дар партави асарҳо, мақолаҳо ва суҳанронихои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон .-Душанбе, -Адиб, 2015,464 саҳ.

3. Эмомалӣ Раҳмон «Тоҷикон дар оинаи таърих».Душанбе. 1999.

4. Айнӣ С. Таърихи амирони манғитияи Бухоро. Асарҳо ҷ.10, с.7-189.
5. Айнӣ С. Ёддоштҳо. Ҷ..6-7. Душанбе, 1962. С.
6. Аҳмади Дониш. Наводир-ул-вақоъ.-Душанбе, 1976.
7. Ғафуров Б. Тоҷикон. – Душанбе, 1998.
8. Турсунов А. Эҳёи Аҷам .-Душанбе, 1984.-205с.
9. Раҷабов З. Аз таърихи афкори ҷаъбиятию сиёсии халқи тоҷик дар нимаи 2-юми асри XIX ва ибтидои асри XX. - Сталинобод, 1959.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Баррасии масъалаҳои фарҳанги миллии тоҷикон дар асари Аҳмади Дониш Наводир-ул- Вақоъ ва дигар олимон(конспект намудани асарҳо).

Адабиёт

- 1.Эмомалӣ Раҳмон . Тоҷикон дар оинаи таърих.-Душанбе. 1999.
2. Аҳмади Дониш. Наводир-ул-вақоъ.-Душанбе, 1976.
3. Раҷабов З. Аз таърихи афкори ҷаъбиятию сиёсии халқи тоҷик дар нимаи 2-юми асри XIX ва ибтидои асри XX. – Сталинобод, 1959.

Мавзӯи 16. Фарҳанги давраи Эҳёи Аврупо (2 соат)

А. Машгулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Мафҳуми Эҳё «Тачаддуд» ва нишонаҳои асосии он. Заминаҳои иқтисодиву иҷтимоии давраи Эҳё. Дар маркази диққат гузошта шудани мавқеи инсон. Эҳёи давраи гузариши мамлакатҳои Ғарб аз асрҳои миёна ба давраи Нав. Хусусиятҳои фарҳангии давраи Эҳё. Гуманизм (инсондӯстӣ) – хосагии фарҳанги замони Эҳё. Ҷорҷо Ваззарӣ – асосгузори равияи эҳё.

Франческо Петрарка, Мишель Монтень, Томас Мор, Тамазо Кампанелла, Эразм Роттердамский.

Тағйиротҳои назарраси фарҳанги бадеӣ ва санъат дар давраи Эҳё. Инкишофи санъати тасвирӣ ва меъморӣ. Қонунҳои нави эстетикӣ ва бадеӣ дар санъати давраи Эҳё. Эҷодиёти Леонардо Да Винчи (1452 -1519), Рафаэл Санти (1483 -1520), Микеланджело Буанаротти (1475 -1564) дар соҳаҳои мухталифи

санъат. Фарҳанги бадеӣ ва санъати Венетсия дар замони Эҳё. Мактаби Венетсия ва фаъолияти пурсамари рассомон Джорджоне (1476 -1510), Тициан (1489 -1576).

Санъати давраи Эҳёи Недерландия (Ян ван Эйк, Рогир ван дер Вейден, П. Брейгелъ, И. Хейзинг), Германия (Албрехт Дюрер), Франция (Франсуа Рабле), Англия (Уилям Шекспир), Италия (Сервантес). Фарҳанги давраи нав (асри XVII) – аҳди абсолютизм. Нақш ва таъсири дин ва калисо дар асри XVII. Асри илм ва инқилоби илмӣ. Намояндагони илму фарҳанги ин давра: Г. Галилей, И. Кеплер, И. Ньютон., У. Гарвей, Р. Бойль, Э. Мариотт., Э. Торригелли., Б. Паскал. Равияҳои Барокко ва классицизм дар санъат. Намояндагони соҳаи санъати мусиқӣ: Гендель, Бах, Л.Бетховин, Моцарт, Гайдн ва диг. Масъалаҳои асосии тарбия аз назари Локк, Гелветсий, Ж.Руссо. Нақши фарҳанги давраи Эҳёи Ғарб дар инкишофи илму фарҳанг ва санъати ҷомеаи муосир.

Адабиёт

1. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун. - Китоби 3.- Душанбе:Ирфон, 2007.-423с.
2. Грибунина Н. Г. История мировой художественной культуры. В 4ч тома.Тверь, 1993.
3. Культурология:Учеб. пособ. Под.ред. Т.Драча. -Ростов-на-Дону,2006. -С. 234-364.
4. Культура эпохи Возрождения и реформации. –М., 1982.
5. Ле Гофф Жак. Цивилизация средневекового Запада. – М., 1991.-302с.
6. Мамонтов С.П. Основы культурологии. Учеб пособие.- М.,1999.
7. Мец А. Мусульманский ренессанс.-М.,1973.
8. Назри Яздонӣ.,Далер Баҳромӣ. Маданиятшиносӣ.(курси мухтасари лексияҳо) Душанбе: «Деваштиҷ», 2006.200с.
9. Тен И. Характер человека в эпоху итальянского Возрождения.-М., 1969.
- 10.Тоҷов Н, Ҳусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ. - Душанбе: Эр-граф, 2012.-С.78-88.

Б. Маиғулияти аудиторию амалӣ
Семинар дар мавзӯи: «Заминаҳои назариявии фарҳанги даврани Эҳёи Фарб»

Саволҳо

1. Фарҳанги замони эҳё ва даврони нави Аврупои Фарбӣ.
2. Инсонгароӣ - хоси даврани эҳё.
3. Равнақи илму санъат дар Итолиё.

Адабиёт

1. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун. - Китоби 3.- Душанбе:Ирфон, 2007.-423с.
2. Грибунина Н. Г. История мировой художественной культуры. В 4-х томах. Тверь, 1993.
3. Культурология: Учеб. пособ. Под.ред. Т.Драча. -Ростов-на-Дону,2006. -С. 234-364.
4. Ле Гофф Жак. Цивилизация средневекового Запада. – М., 1991.-с. 302
5. Назри Яздони.,Далер Бахромӣ. Маданиятшиносӣ.(курси мухтасари лексияҳо) Душанбе: «Деваштич» ,2006.200 с.
6. Тоҷов Н, Хусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ. - Душанбе: Эр-граф, 2012.-С.78-88.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён
Таъсири фарҳанги замони Эҳё ва даврани нави Аврупо ва фарҳанги муосир. (навиштани реферат)

Адабиёт

1. Атахонов Т., Сулаймонӣ С. Тамаддун. - Китоби 3.- Душанбе:Ирфон, 2007.-423с.
2. Культурология: Учеб. пособ. Под.ред. Т.Драча. -Ростов-на-Дону,2006. -С. 234-364.
3. Тоҷов Н, Хусейнов К, Тоҷов М. Фарҳангшиносӣ. - Душанбе: Эр-граф, 2012.-С.78-88.

Мавзӯи 17. Фарҳанг дар даврони Иттиҳоди Шӯравӣ (1 соат)

А. Маиғулияти аудиторию лексионӣ-назариявӣ:
Ҳаёти сиёсӣ-иқтисодии Тоҷикистон дар солҳои 20-ум. Фирор кардани аҳли фарҳанг ба давлатҳои хориҷӣ. Тадбирҳои

фарҳангии Ҷумҳурии Халқии Шӯравии Бухоро дар Бухорои Шарқӣ. Ташкил ёфтани Ҷумҳурии Шӯравии Мухтории Тоҷикистон. Ташкилҳои Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистон. Ба вучудории адабиёти замони нав. Ҳаракати туркиунонӣ ва натиҷаҳои он.

Инқилоби фарҳангӣ. Омилҳои мусбат ва манфӣи он. Ташкилҳои аввалин мактабҳои типӣ нав ва муассисаҳои фарҳанг ва санъат. Театри ба номи Абулқосим Лоҳутӣ.

Васоити ахбори оммаи ин давра. Ташкилҳои мактабҳои олии ва муассисаҳои илмӣ. Ислоҳоти алифбо ва оқибатҳои он. Зарари шахспарастӣ. Таъқиби равшанфикрон. Нобуд кардани осори ниёгон, масҷидҳо, мадрасаҳо ва дигар ёдгориҳои фарҳангӣ.

Фарҳанг ва санъат дар замони Ҷанги Бузурги Ватанӣ. Даҳаи адабиёт ва санъат дар ш. Маскав (1941).

Рушди маориф, илм фарҳанг ва санъат дар давраи баъд аз ҷанг.

Даҳаҳои адабиёт ва санъат. Асарҳои адибони тоҷик: Мирзо Турсунзода, Сотим Улуғзода, Мирсаид Миршакар, Раҳим Ҷалил, Ҷалол Иқромӣ, Фотеҳ Ниёзӣ, Фазлиддин Муҳаммадиев, Муъмин Қаноат ва дигарон. Инкишофи санъати мусиқӣ ва театрӣ. Фаъолияти театрҳои Тоҷикистон. Санъати опера ва балет. Дар сахнаҳои театрӣ гузоштани шохасарҳои ҷаҳонӣ. Композиторони тоҷик.

Ташкили ҷорабиниҳои фарҳангӣ, ватанпарварӣ дар Тоҷикистон. Таъсис додани Донишкадаи давлатии санъати Тоҷикистон ба номи Мирзо Турсунзода ва нақши он дар рушди ояндаи фарҳанг. Афзудани теъдоди нашри рӯзномаю маҷаллаҳо. Фаъолияти садо, симо. Инкишофи муассисаҳои фарҳангӣ-фароғатӣ дар ҷумҳурӣ. Шахсонӣ бузурги аҳли илму фарҳанги ин давр.

Инкишофи илм дар ҷумҳурӣ: Бобоҷон Ғафуров, Зариф Раҷабов, Мулло Эркаев, Баҳодур Искандаров ва диг.

Санъати синамо. Филмҳои ин давра. Ба сахнаи синамо гузоштани асари безаволи Ҳакими Тусӣ - Шохнома, устод Садриддини Айнӣ, Аллома Адҳам ва дигарон. Инкишофи санъати мусиқӣ. Намоиши комёбиҳои фарҳанг ва санъати Тоҷикистон дар Иттифоқи Шӯравӣ ва мамлакатҳои хориҷӣ.

Фаъолияти дастаҳои давлатӣ ва халқӣ. Нақши онҳо дар инкишофи санъати Тоҷикистон.

Инкишофи эҷодиёти бадеии халқ ва ҳунарҳои бадеии мардумӣ. Фестивал ва азназаргузарониҳои умумииттифокии санъати касбӣ ва ҳаваскорӣ. Ҷашнгирии санаҳои муҳими сиёсӣ, илмӣ ва фарҳангӣ.

Омилҳои, ки ба рушди фарҳанги милли таъсири манфи расонидаанд: роҳбарии ягонаи ҳизби коммунистӣ ба соҳаи фарҳанг ва идеологикунонии он; рушди фарҳанги шаклан милли ва мазмунан сотсиалистӣ; ҳукмрон будани раванди «атеистикунонӣ» дар ҷомеа; маҳдуд сохтани фаъолияти масҷиду қолисоҳо, ёдгориҳои таърихиву фарҳангӣ, мероси бойи милливу этникӣ ва ғ.

Бозсозӣ дар соҳаи фарҳанг.

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.

2. Назаров М. Ташаккули маданияти бадеии советии тоҷик.- Душанбе, 1986. – 154.

3. Назаров М. Таърихи санъати халқи тоҷик.-Сталинобод, 1961. 291с.

4. Нурдҷонов Н. Таджикский театр. - Душанбе, 1968.-

5. Раҷабов З. Аз таърихи афкори ҷамъиятию сиёсии халқи тоҷик дар нимаи 2-юми асри XIX ва ибтидои асри XX. - Сталинобод, 1959.-

6. Шукуров М. История культурой жизни Советского Таджикистана. - Душанбе, 1970.

Б. Маишулияти аудитори амалӣ

Семинар дар мавзӯи: «Дастовардҳо ва камбудии фарҳанги замони Шӯравӣ.

Саволҳо:

1. Инкилоби фарҳангӣ ва оқибатҳои он.

2. Таъсисёбии аввалин муассисаҳои маориф фарҳанг ва санъат чун омилҳои рушди фарҳанг

3. Сабакҳои инкишофи фарҳанг дар замони шуравӣ ва камбудии он.

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.
2. Назаров М. Ташаккули маданияти бадеии советии тоҷик.- Душанбе, 1986.- 154 с.
3. Назаров М. Таърихи санъати халқи тоҷик.- Сталинобод, 1961. 291с.
4. Нурдҷонов Н. Таджикский театр. - Душанбе, 1968.-
5. Раҷабов З. Аз таърихи афкори ҷамъиятию сиёсии халқи тоҷик дар нимаи 2-юми асри XIX ва ибтидои асри XX.- Сталинобод, 1959.-
6. Шукуров М. История культурой жизни Советского Таджикистана. - Душанбе , 1970.-

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Дастовардҳо ва камбудиҳои фарҳанги замони Шӯравӣ.

Адабиёт

1. Назаров М. Ташаккули маданияти бадеии советии тоҷик. - Душанбе: Ирфон, 1986.-154 с.
2. Назаров М. Таърихи санъати халқи тоҷик. - Сталинобод, 1961. – 291 с.
3. Нурдҷонов Н. Таджикский театр. - Душанбе., 1968.
4. Раҷабов З. Аз таърихи афкори ҷамъиятию сиёсии халқи тоҷик дар нимаи 2-юми асри XIX ва ибтидои асри XX.- Сталинобод, 1959.
5. Шукуров М. История культурой жизни Советского Таджикистана.-Душанбе,1970.

Мавзӯи 18. Фарҳанги халқи тоҷик дар замони соҳибистиқлолӣ (2 соат)

А. Машиғулияти аудитори лексионӣ-назариявӣ:

Истиқлолияти давлатӣ – асоси мустақилияти иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва фарҳангии халқи тоҷик. Ҷанги шаҳрвандӣ ва таҷрибаи таърихӣ сулҳи тоҷикон. Фарҳанги сулҳ ва таҷрибаи таърихӣ сулҳи тоҷикон.

Истиқлолияти давлатии Тоҷикистон ва пешрафти фарҳанги миллӣ.

Созмон додани давлати демократӣ ва ҳуқуқбунёд-нишондиҳандани болоравии сатҳи инкишофи фарҳанги

маънавӣ. Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қарорҳои ҳукуку озодихоӣ фарҳангии шахрванд чихати азхудкунӣ ва эҷоди арзишҳои маънавӣ. Ба танзим даровардани ҳуҷҷатҳои меъёрӣ-ҳукуқӣ дар соҳаи фарҳанг.

Қонун «Дар бораи фарҳанг» (1997), дигар қонунҳои соҳавии фарҳанг ва таъсири онҳо ба ҳаёти иҷтимоӣ-фарҳангии ҷомеа. Рушди фарҳанги миллии дар асоси намунаҳои беҳтарини фарҳангу санъати манотиқи гуногуни ҷумҳурӣ. Ташаккули фарҳанги умумимиллии халқи тоҷик. Роҳҳои рафъ намудани маҳалгароӣ ва ташаккули худшиносии миллии.

Эҳё ва таҷдиди ёдгориҳои таърихӣ фарҳангӣ ва рушди ҳунарҳои мардумӣ дар замони муосир. Таҳкими робитаҳои фарҳангӣ дар давраи соҳибхитӣ.

Барномаҳои давлатӣ дар соҳаи фарҳанг – чун воситаи инкишофи фарҳангу маънавияти ҷомеа.

Доир намудани фестивали озмунҳои эҷодӣ чун омилҳои рушди фарҳанги мардумӣ. Идҳои миллии ва эҳёи анъанаҳои фарҳангии ниёгон.

Эҳё намудани баргузориҳои Рӯзҳои фарҳанги кишварҳои хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷи кишвар. Муаррифии фарҳанги миллии дар ҷаҳони муосир чун омилҳои ба арзишҳои умумибашарӣ ворид шудани фарҳанги миллии.

Ба феҳристи фарҳанги ғайримоддии ЮНЕСКО ворид намудани ёдгориҳои таърихӣ фарҳангии миллии. Наврӯз – шиносномаи миллат. Мақоми байналмилалӣ гирифтани он. Шашмақом – шоҳасари мусиқии оламиён.

Таҷлили ҷашнҳои муҳими таърихӣ фарҳангӣ ва нақши онҳо дар ташаккули худшиносии миллии - чун нишонаи эҳтиром ва арҷгузори ба таърихи ниёгон ва рушди фарҳанги миллии.

Таҷдиди низоми таълим дар муассисаҳои таҳсилоти соҳаи фарҳанг ва санъат. Муассисаҳои таълимии давлатӣ ва ғайридавлатӣ. Стандартҳои давлатии таҳсилот. Тезонидани раванди ба низоми байналмилалӣ наздик кунидани системаи таҳсилоти ибтидоӣ, миёна ва олии касбии соҳаи фарҳанг ва санъат. Мазмуни нав ва технологияҳои нави таҳсилотӣ. Дар заминаи миллии ташаккул ёфтани репертуари муассисаҳои фарҳанг ва санъати ҷумҳурӣ. Ғанӣ ва бой гардонидани мазмуни асарҳои сахнаӣ аз ҳисоби асарҳои дар мавзӯҳои ватанпарастӣ, худшиноӣ ва ҳувияти миллии таҳия гардида.

Таҳқиқотҳо дар соҳаи фарҳанг.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон зъмори фарҳанги миллӣ. Нақши Пешвои миллат дар рушди фарҳанги миллӣ. Суханрониҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар назди зиёиёни кишвар (солҳои 2001-2017).

Адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикистон дар роҳи демократия ва ҷомеаи мутамаддин. – Душанбе: Ирфон, 1996. –312 с. (матн бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ англисӣ).

2. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикистон: Чаҳор соли истиқлолият ва худшиносӣ - Душанбе: Ирфон, 1998. –208 с.

3. Эмомалӣ Раҳмон. Фарҳанг ҳастии миллат аст: Суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқот бо зиёиёни мамлакат.- Душанбе: Матбуот, 2001.- 63 с.

4. Эмомалӣ Раҳмон – Истиқлолият неъматӣ бебаҳост.- Душанбе: Шарқи озод, 2001-94 с.

5. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикистон даҳ соли истиқлолият, ваҳдати миллӣ ва бунёдкорӣ. Иборат аз се ҷилд.–Душанбе: Ирфон, 2001

6. Эмомалӣ Раҳмон. Зиёиён равшангарони роҳи фардои миллатанд. Суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқот бо зиёиёни мамлакат дар Театри академӣ-драмавӣ ба номи А.Лохутӣ, ш.Душанбе, 20 март соли 2004.- Душанбе, 2004.-36 с.

7. Эмомалӣ Раҳмон. Низоми соҳаи маориф асоси рушди ҷомеа аст. Суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқоташ бо кормандони соҳаи маориф.- Душанбе, 2006.-80 с.

8. Эмомалӣ Раҳмон. Ориёнҳо ва шинохти тамаддуни ориёӣ.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 35 с. (тоҷикӣ, русӣ, англисӣ)

9. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.

10. Эмомалӣ Раҳмон. Имоми Аъзам ва гуфтугӯи тамаддунҳо. Имоми Аъзам ва ҳувияти миллӣ.- Душанбе: Адиб, 2009.- 111 с. (Ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ).

11. Эмомалӣ Раҳмон. Имоми Аъзам ва фарҳанги миллӣ.- Душанбе: Эр –граф, 2009.- 36 с.

12. Эмомалӣ Раҳмон. Истиқлолияти Тоҷикистон ва Эҳёи миллат. Иборат аз 11 ҷилд. ҷ.1, с.2002, ҷ.2, с.2002, ҷ.3, с.2002, ҷ.4,

с.2002, ҷ.5. с.2005, ҷ.6. с.2009, ҷ.7. с. 2007, ҷ.8. с.2009, ҷ.9. с.210, ҷ.10. с.2011, ҷ.11, с. 2012.

13.Бобокулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ: Дастури таълимӣ.-Душанбе, 2007.-С.7-14.

14.Латипов Д.Н. Культурно-образовательная политика в условиях независимости // Культура Таджикистана в условиях независимости.- Душанбе, 2012. – С.46-76.

15.Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ. - Душанбе: Ирфон, 2014. - С.5-34.

16.Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2002. - С.5-22.

17.Хочамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе, 2011. - С.3-9, 10-13, 19-24.

18.Фарҳанг ва истиқлол. – Душанбе, 2011.

Б. Маишулияти аудитории амалӣ

Семинар дар мавзӯи: «Истиқлолият ва эҳёву рушди фарҳанги миллӣ».

Саволҳо

- 1.Масъалаҳои фарҳанги маънавии замони Истиқлол.
2. Пойдории сулҳу ваҳдат ва инкишофи иқтисодиёт.
3. Худшиносии миллӣ яке аз омилҳои баландшавии тафаккури фарҳангӣ.

Адабиёт

19.Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикистон дар роҳи демократия ва ҷомеаи мутамаддин. – Душанбе: Ирфон, 1996. –312 с. (матн бо забонҳои тоҷикӣ, рӯсӣ англисӣ).

20.Эмомалӣ Раҳмон.Тоҷикистон: Чаҳор соли истиқлолият ва худшиносӣ - Душанбе: Ирфон, 1998. –208 с.

21.Эмомалӣ Раҳмон. Фарҳанг ҳастии миллат аст: Суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқот бо зиёиёни мамлакат.- Душанбе: Матбуот, 2001.- 63 с.

22.Эмомалӣ Раҳмон – Истиқлолият неъматӣ бебаҳост.- Душанбе: Шарқи озод, 2001-94 с.

23.Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикистон даҳ соли истиқлолият, ваҳдати миллӣ ва бунёдкорӣ. Иборат аз се ҷилд.–Душанбе: Ирфон, 2001

24.Эмомалӣ Раҳмон. Зиёиён равшангарони роҳи фардои миллатанд. Суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар

мулоқот бо зиёиёни мамлакат дар Театри академӣ-драмавӣ ба номи А.Лоҳутӣ, ш.Душанбе, 20 март соли 2004.- Душанбе, 2004.-36 с.

25.Эмомалӣ Раҳмон. Низоми соҳаи маориф асоси рушди ҷомеа аст. Суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мулоқот бо кормандони соҳаи маориф.- Душанбе, 2006.-80 с.

26.Эмомалӣ Раҳмон. Ориёнҳо ва шиноҳти тамаддуни ориёӣ.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 35 с. (тоҷикӣ, русӣ, англисӣ)

27. Эмомалӣ Раҳмон. Сарнавишти миллати соҳибтамаддун.- Душанбе: Ирфон, 2006.- 44 с.

28. Эмомалӣ Раҳмон. Имоми Аъзам ва гуфтугӯи тамаддунҳо. Имоми Аъзам ва хувияти миллӣ.- Душанбе: Адиб, 2009.- 111 с. (Ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ).

29. Эмомалӣ Раҳмон. Имоми Аъзам ва фарҳанги миллӣ.- Душанбе: Эр –граф, 2009.- 36 с.

30. Эмомалӣ Раҳмон. Истиқлолияти Тоҷикистон ва Эҳёи миллат. Иборат аз 11 ҷилд. ҷ.1, с.2002, ҷ.2, с.2002, ҷ.3, с.2002, ҷ.4, с.2002, ҷ.5. с.2005, ҷ.6. с.2009, ҷ.7. с. 2007, ҷ.8. с.2009, ҷ.9. с.210, ҷ.10. с.2011, ҷ.11, с. 2012.

31. Бобокулов И., Диллоев Н. Фарҳангшиносӣ: Дастури таълимӣ.-Душанбе, 2007.-С.7-14.

32. Латипов Д.Н. Культурно-образовательная политика в условиях независимости // Культура Таджикистана в условиях независимости.- Душанбе, 2012. – С.46-76.

33. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2014. - С.5-34.

34.Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 2002. - С.5-22.

35. Хочамуродов О. Фарҳангшиносӣ.-Душанбе, 2011. - С.3-9, 10-13, 19-24.

36. Фарҳанг ва истиқлол. – Душанбе, 2011.

В. Кори мустақилонаи донишҷӯён

Фарҳанг ва масоили худшиносии миллӣ (Эссе аз рӯйи асарҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон) ва дигар олимон.

Адабиёт

- 1.Раҳмонов Э. Фарҳанг ҳастии миллат.- Душанбе, 2008.
- 2.Ҷумҳурии Тоҷикистон дар останаи асри ХХІ.- Душанбе, 2000.-
- 3.Фарҳанг ва истиқлол.- Душанбе: Адиб, 2011.-292 с.

Рӯйхати адабиёт
Бо забони тоҷикӣ

1. Раҳмонов Э.Ш. Таърих сабақомӯз аст: суҳанронӣ дар семинари байналхалқии илмӣ «Саҳми аҳди Сомониён дар пешрафти мероси фарҳангии Осиёи Марказӣ»// Садои Мардум.- 1996.-19 июн.
2. Раҳмонов Э.Ш. Тоҷикон дар оинаи таърих: Аз Ориё то Сомониён.-Лондон, 1999.-240 с (матн бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ).
3. Раҳмонов Э.Ш. Тоҷикистон дар роҳ. - Душанбе: Ирфон, 1996. -80 с. (матн бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ, англисӣ).
4. Раҳмонов Э.Ш. Тоҷикистон: Чаҳор соли истиқлолият ва худшиносӣ. Душанбе: Ирфон, 1998.-208 с.
5. Раҳмонов Э.Ш. Фарҳанг ҳастии миллат аст: Суҳанронӣ дар мулоқот бо зиёиёни мамлакат// Ҷумҳурият.- 2001.-24 март.
6. Раҳмонов Э.Ш. Ваҳдат, сулҳ ва бунёдкорӣ мароми мост. - Душанбе: Ирфон, 2000.
7. Раҳмонов Э.Ш. Бунёдкорони ояндаи Тоҷикистони соҳибистиклол: Суҳанронӣ дар мулоқот бо намоёндагони ҷавонон. 23 майи соли 1997. Душанбе: Ирфон, 1997. - 45с.
8. Асрориён Ҷ. Мавод доир ба назарияи фарҳанг. – Душанбе, 1994.
9. Абдуллоев Ш., Мардонов А., Чумбаев Р. ва диг. Дар ҷустуҷӯи фарҳанги водии Ҳисор / Муҳаррир Н.Неъматов – Душанбе, 1992.- 82 с.
10. Авесто. Гузориш ва пажӯҳиши Ҷалили Дӯстхоҳ; Таҳиягар Муаззамӣ
11. Авесто ва тамаддуни ҷаҳонӣ; фишурдаи суҳанронӣҳо дар симпозиуми баиналмилалӣ. – Душанбе, 2001-108 с.
12. Алимов Ҷ. Хатлон ва хатлониён // Илм ва ҳаёт-1989 - №7-С.8-10.
13. Асосҳои донишҳои сиёсӣ. – Сталинобод, 1958.
14. Абдулҳусайни Зарринқуб. Ҷустуҷӯ дар тасаввуфи Эрон. – Душанбе, 1992
15. Абдуллоев Ш. Исломи муосир дар арсаи сиёсат ва идеология. - Душанбе, 1990.
16. Абуалӣ Балъамӣ. Таърихи табарӣ. - Душанбе, Ҷ. 1. 1987 с.
17. Абурайҳони Берунӣ. Осор-ул-боқия. - Душанбе, 1990.
18. Аҳмади Дониш. Наводир ул вақоъ. - Душанбе, 1976

19. Айнӣ С. Назаре ба гузаштаи санъати тоҷик. Куллиёт Ҷ.2. Китоби дуҷум. Душанбе, 1964.
20. Айнӣ С. Намунаи адабиёти тоҷик. - Душанбе, 1968
21. Акрамова С. Аз таърихи фарҳанги мусиқии тоҷик. - Душанбе, 1997.
22. Афсаҳзод А. Баҳоиён ва ақоиди онон. - Душанбе, 1996.
23. Арбобзода А. Таърихи фарҳанги халқи тоҷик. - Душанбе, 2003.
24. Борбаднома /Мураттиб А.Рачабов., Мухаррир А. Зухуриддинов. Душанбе: Маориф, 1989-704 с.
25. Гафуров Б.Ғ. Тоҷикон. Иборат аз ду китоб. Китоби якум: Таърихи қадиматарин, қадим ва асри миёна / Мухаррири масъул А.Мухторов. –Душанбе: Ирфон, 1998-416 с.
26. Ғоибов М.Д. Мактаби Маҳмуди Тарзӣ ва сахми он дар равангаи ҳаёти маданияи Афғонистон. - Душанбе: «Ирфон», 2004
27. Дарси хештаншиносӣ, дар 2 ҷилд. Душанбе, 1991.
28. Додихудоев Х. Исмоилия ва озодандешии Шарқ. – Душанбе, 1996.
29. Зиёев И.Ғ. Муаммои инсон дар фалсафаи Муҳаммад Иқболи Лоҳурӣ. – Душанбе, 1996.
30. Климович Л. Куръон, пайдоиш ва асотири он. - Душанбе, 1990.
31. Кошифи Хусайн Воиз. Фуғуватномаи Султони; Ахлоқи Мухсинӣ:
32. Қодиров К. Таърихи фалсафаи тоҷик: Курси лексия.– Душанбе: Маориф, 1998-964 с.
33. Муҳаммад Хусайн. Зиндагии Муҳаммад. Ҷилди 1. - Душанбе, 1990
34. Масов Р. Таърихи табартақсим. - Душанбе, 1990.
35. Муҳаммад Ғазолӣ. Насихат-ул-мулук. - Душанбе, 1993.
36. Назаров М. Ташаккули маданияти бадеии советии тоҷик. - Душанбе: Ирфон, 1986.-154 с.
37. Неъматов Н. Давлати тоҷибунёди Сомониён/ Мухарир М.Рақибӣ.- Душанбе: Ирфон, 1992.- 40 с.
38. Нурулҳақов К. Ислом ва муносибатҳои миллӣ. – Душанбе, 1987.
39. Одинаев Ё. Асосҳои маданияти шахс. - Душанбе: Ирфон, 2005.
40. Одинаев Е. Бунёди маданияти шахс. - Душанбе, 1989.

41. Осимӣ М.С. Абӯалӣ ибни Сино ва тамаддуни ҷаҳонӣ// Садои Шарқ.- 1980.- № 8.- с. 3-11.
42. Осимӣ М.С. Ба сӯи қуллаҳои маданият: 50 соли мубориза барои бахту саодати халқ. - Душанбе. Ирфон, 1969. – с. 187-218.
43. Отахонов Т.О., Сулаймонӣ С. Тамаддун. - Душанбе: Ирфон, 2003.
44. Раҳмонов Т. Маданияти ҷомеаи муосир ва тамоюлоти инкишофи он.- Кӯлоб, 1995.
45. Раҷабов А. Мусиқии тоҷикон ва ананаҳои таърихӣ он дар садаҳои XIV – XVII Душанбе: контраст, 2007.
46. Рисолаи Хотамия. - Душанбе: Адиб, 1991- 320 с.
47. Роҷеъ ба дурнамои муассисаҳои фарҳангӣ-фароғатӣ //Паёмномаи фарҳанг. - 2001.- № 4.-С. 3-17.
48. Пажӯишгоҳи фарҳанг ва иттилоот; ДДСТ ба номи М.Турсунзода. Душанбе: Ирфон, 2002. -225 с.
49. Самиев Х. Зиёӣни тоҷик дар соҳтмони бунёди ҷомеаи сотсиалистӣ.- Душанбе, 1994.
50. Сомониён ва Эҳёи тамаддуни форсии тоҷикӣ// Зери назари Раҳим Масов.- Душанбе, 1996. - 596 с.
51. Сулаймонӣ С. Фарҳангшиносӣ /Зери назари М. Султонзода: Душанбе 2012
52. Таҳия, таҳқиқ ва тавзеи А.Раҷабов.- Душанбе: Дониш, 1967. - 233 с.
53. Турсунов А. Тамаддун // ЭСТ. – Душанбе, 1987.-Ҷ.7.-с 239-216.
54. Турсунов А. Эҳёи Аҷам. - Душанбе, 1984.
55. Ҳазратқулов М. Эътиқоду анъанаҳои Бостонии Аҷам. - Душанбе, 1986.
56. Ҳазратқулов М. Ислом: равия ва фирқаҳои он. - Душанбе, 1990.
57. Ҳазратқулов М. Ислом. Маълумотномаи мухтасар. - Душанбе, 1992.
58. Ҳазратқулов М. Тасаввуф. - Душанбе, 1988.
59. Шарифзода Р. Таърихи номаҳои аҷам. - Душанбе: Маориф, 1997.- 240 с.

II. Бо забони русӣ

1. Арнольдов А.И. Введение в культурологию (Новая расширенная редакция): Учеб. пособ.- М: Народная академия культуры и общечеловеческих ценностей, 1993.-352с.
2. Асимов М.С. Авиценна в контексте мировой цивилизации //
3. Курьер Юнеско-1980.-ноябр с. 4-8.
4. Асимов М.С. Духовная культура нового человека.-Душанбе, 1977.-с. 130.
5. Балакина Т.Н. История русской литературы. - М. Издательский центр 1996.
6. Боннар А. Греческая цивилизация. – М.: ИСКУССТВО, 1992.
7. Боннар А. Культура Древнего Рима. М.: Наука, 1985. ТЛ.
8. Боголюбова Е.В. Культура и общество. - М., 1978.
9. Введение в культурологию. / Под. ред. Е.В. Попова.-М. Владос, 1995.
10. Васильев А. Культуры, религии, традиции в Китае. – М., 1970.
11. Васильев Л.С. История религий Востока. – М., 1983.
12. Грачёв Л., Ломейко В. Встреча цивилизаций: конфликт или диалог? Тбилиси, 1995.-2 16 с.
13. Гегель Г.В. Феноменология духа: Сочинение. М., 1959. Т IV.
14. Грибунина Н.Г. История мировой художественной культуры. В 4 ч. Тверь. 1993.
15. Грюнебаум Г.М. Классический ислам. – М., 1986.
16. Грюнебаум Г.М. Основные черты арабо-мусульманской культуры. М., 1981.
17. Гуревич П.С. Культурология. - Ростов -на –Дону, 1998.
18. Драч Г. Культурология. Ростов -на –Дону, 1998.
19. Древний Восток и мировая культура. – М., 1981.
20. Дадабаев М.Р. Архитектура и искусство эпохи Борбада/ Борбад, эпоха и традиции культуры. - Душанбе, 1989.
21. Дорошенко Е.А. Зороастризм в Иране. – М., 1982.
22. Зелинский Ф.Ф. Древнегреческая религия. –Киев,1993.
23. З.Джалилов. Из истории культурной жизни передков таджикского народа и таджиков в раннем средневековье. - Душанбе, 1973.
24. Из истории культурного строительства в Таджикистане в 1924-1941 г. В двух томах /Под. общей ред. З. Ш. Раджабова. – Душанбе: Ирфон, 1966-1972.
25. Из истории культурного строительство в Таджикистане в 1924-1941 г. В двух томах /Под. общей ред. З. Ш. Раджабова.

- Душанбе. Ирфон. 1917-1927. Под. ред. К.П. Марсакова. - Душанбе: Дониш. 1979.-281 с.
26. Культурология: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. -Ростов-на Дону: Изд-во Феникс, 1999.- 608 с.
 27. Культурология/ Сост. и ответ. редак. А.А. Радугин. М.-М.Центр. 1996.
 28. Куланов А. Е. Религия мира. М: АСТ, 1996.
 29. Культура народов Востока. Старовавилонская культура.-М.: Политиздат. 1978.
 30. Культура эпохи Возрождения. – М.,1986.
 31. Куманецкий К. История культуры Древней Греции и Рима. – М.,1990.
 32. Кун. Н.А. Легенды и мифы Древней Греции. – М.,1979.
 33. Конрад. Н.И. Запад и Восток. – М.,1972.
 34. Ле Гофф Жак. Цивилизация средневекового Запада. - М., 1991.- 302 с .
 35. Луконин В.Г. Культура Сасанидского Ирана. – М.,1989.
 36. Мец А. Мусульманский Ренессанс. – М., 1973.
 37. Массе А. Ислам. - М., 1963.
 38. Мильников А. С. Основы исторической типологии культур. - Ленинград, 1979.
 39. Маркарян Э.С. Очерки теории культуры. - Ереван, 1969.
 40. Межуев В.М. Проблемы философии культуры. – 1984.
 41. Мамонтов С. Основы культурологии. – М., 1994.
 42. Матье М. Искусство Древнего Египта.- М.: Искусство. 1970.
 43. Негматов Н.Н. Государство Саманидов.- Душанбе: Дониш, 1977.-279.
 44. Низамов А. Суфизм в контексте музыкальной культуры народов Центральной Азии. - Душанбе: Ирфон.2000.- 395 с.
 45. Очерки по истории культурного строительства Таджикистана. - Душанбе: Дониш, 1976.-234 с.
 46. Раджабов З. Выдающийся просветитель таджикского народа Ахмади Дониш. - Сталинабад, 1961.
 47. Рассель Б. История западной философии - М., 1957.
 48. Саийд Муджатаба Рукни Мусава Лари Западная цивилизация мусульманина. Баку. Центр исламоведческих источников. – 240 с.
 49. Струве Н. Прославие и культура. - М., 1992.

50. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация Общество. - М., 1992.
51. Садыков Р. Музыкальная культура древнего Хорезма. М., 1970.
52. Тайлор Э.Д. Первобытная культура. –М.1989
53. Тойнби А. Дж. Постижении истории. - М., 1977.
54. Турсунов А. Теоретические проблемы взаимодействия культуры и цивилизации/ж. Народы Азии и Африки 1989. - № 5.
55. Фарогат Азизи. Мақом и Фалак как явление профессионального традиционного музыкального творчества таджиков.–Душанбе. 2009.–398 с.
56. Фрээр Дж.Дж. Золотая ветвь: Исследование магии и религии. 1986.
57. Философский энциклопедический словарь.- М.,1989.
58. Фрай Р. Наследие Ирана. - М.,1972.
59. Хоруженко К.М. Культурология: Энциклопедический словарь. Ростов на Дону: изд-во Феникс 1997.- 640 с.
60. Хорезм и Мухаммад-аль - Хорезми в мировой истории и культуре (к 1200 летию со дня рождения) / Отв. ред. Н.Н.Негматов.-Душанбе: Дониш. 1983.-209 с.
61. Хореев Н.В. Философия и культура. – М., 1983.
62. Хачатурян В.М. История мировых цивилизации. - М.:Дроф, 1986.
63. Шпенлер О. Закат Европы. Т.I. - М., 1999.
64. Юнг К.Г. Психология бессознательного. – М.,1994.
65. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М., 1991.

Ба матбаа 01.12.2017 супорида шуд.
Ба чоп 30. 03. 2018 ичозат дода шуд.
Андозаи 60x84 ¹/₁₆. Ҷузъи чопии шартӣ 3
Тъдод 200 нусха.

Барнома дар Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои
дарсӣ, илмию методии Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон чоп шудааст.

ш. Душанбе, к. Нисор Муҳаммад 13^а
Тел.: 227-48-09. E-mail: mmarkaz@list.ru